

ຄູ່ມື ການລ້ຽງງົວ (ທອມງົວ)

ຂຽນໂດຍ: ອຈ.ປອ. ວຽງສະກຸນ ນາປະເສີດ
ນາງ ອໍລະຍາ ດວງພະຈັນ

ມີນາ 2022

ຄູ່ມືການລ້ຽງງົວ

(ທອມງົວ)

ຊື່ໂມດູນ	ການລ້ຽງງົວ (ທອມງົວ)
ຊື່ອົງປະກອບ	<ul style="list-style-type: none">- ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບການລ້ຽງງົວ (ທອມງົວ)- ພຶດອາຫານສັດ- ການຜະລິດອາຫານເສີມ ແລະ ອາຫານຊຸ້ນ- ການຜະລິດກ້ອນແຮ່ທາດ- ການຄັດເລືອກງົວ ກ່ອນການຂຸນ
ອົງກອນອະນຸມັດ	ກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາ

ຂຽນໂດຍ: ອຈ.ປອ. ວຽງສະກຸນ ນາປະເສີດ

ນາງ ອິລະຍາ ດວງຜະຈັນ

ເອີເມວ: v.napasirth@nuol.edu.la

2022

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນະຖາວອນ

ກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາ
ກົມອາຊີວະສຶກສາ

528 - - - /ອສ

ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ວັນທີ 13 ມີນາ 2022

ຂໍ້ຕົກລົງ

ວ່າດ້ວຍການ ຮັບຮອງຄູ່ມື ຝຶກອົບຮົມໄລຍະສັ້ນ

- ອີງຕາມ ດໍາລັດຂອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ວ່າດ້ວຍການຈັດຕັ້ງ ແລະການເຄື່ອນໄຫວ ຂອງກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາ ສະບັບເລກທີ 633/ນຍ, ລົງວັນທີ 18 ພະຈິກ 2021;
- ອີງຕາມ ການສະເໜີຂອງຫ້ອງການ ສູນກາງຊາວໜຸ່ມປະຊາຊົນປະຕິບັດລາວ ສະບັບເລກທີ 093/ຫກ ລົງວັນທີ 01 ກຸມພາ 2022.

ຫົວໜ້າກົມອາຊີວະສຶກສາ ຕົກລົງ:

- ມາດຕາ 01 ອະນຸມັດໃຫ້ຫ້ອງການ ສູນກາງຊາວໜຸ່ມປະຊາຊົນປະຕິບັດລາວ ນຳໃຊ້ຄູ່ມືຝຶກອົບຮົມໄລຍະສັ້ນ ແລະ ປຶ້ມຄູ່ມືຄູການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການຮຽນ-ການສອນ ໃນ 15 ສາຂາອາຊີບ ແລະ 03 ໂມດູນໜວດຄວາມຮູ້ທົ່ວໄປ ຄື: 1)ອາຊີບລ້ຽງໝູ 2)ອາຊີບລ້ຽງກົບ 3)ອາຊີບລ້ຽງໄກ່ 4)ອາຊີບລ້ຽງງົວທອມ 5)ອາຊີບລ້ຽງປານິນ 6)ອາຊີບລ້ຽງປາດູກ 7)ອາຊີບລ້ຽງເປັດ 8)ອາຊີບລ້ຽງແບ້ 9)ອາຊີບປູກພັກກະລໍາບີ 10)ອາຊີບປູກຜັກກາດຊອມ 11)ອາຊີບປູກເຫັດນາງຟ້າ 12)ອາຊີບປູກເຫັດເພືອງ 13)ອາຊີບປູກເຫັດຂອນຂາວ 14)ອາຊີບການຕໍ່າຫຼກຍອມສີທໍາມະຊາດ(ລະດັບຕົ້ນ) 15)ອາຊີບການຕໍ່າຫຼກຍອມສີທໍາມະຊາດ(ລະດັບກາງ) 16)ການວາງແຜນທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງ 17)ການສື່ສານສໍາລັບຜູ້ປະກອບການ ແລະ 18)ຫັກສະການສື່ສານສໍາລັບຄູຝຶກ;
- ມາດຕາ 02 ໃຫ້ຫ້ອງການ ສູນກາງຊາວໜຸ່ມປະຊາຊົນປະຕິບັດລາວ ສົມທົບກັບພວກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ດຳເນີນຝຶກອົບຮົມຕາມຫຼັກສູດຝຶກອົບຮົມດັ່ງກ່າວ ໃນແຕ່ລະຂັ້ນຕອນ ແລະ ປະເມີນຜົນແຕ່ລະໄລຍະ ພ້ອມທັງອອກໃບຢັ້ງຢືນໃຫ້ຜູ້ທີ່ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມຕາມລະບຽບຫຼັກການ;
- ມາດຕາ 03 ໃຫ້ຫ້ອງການຊາວໜຸ່ມປະຊາຊົນປະຕິບັດລາວ ແລະ ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຕ່າງໆ ຈົ່ງພ້ອມກັນປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງສະບັບນີ້ ຕາມສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງໃຜລາວ;
- ມາດຕາ 04 ຂໍ້ຕົກລົງສະບັບນີ້ ມີຜົນສັກສິດນັບແຕ່ວັນທີລົງລາຍເຊັນເປັນຕົ້ນໄປ.

ບ່ອນສົ່ງ:

- ພະແນກຂອງກົມອາຊີວະສຶກສາ	01 ສະບັບ
- ຫ້ອງການຊາວໜຸ່ມປະຊາຊົນປະຕິບັດລາວ	01 ສະບັບ
- ສະຖານອາຊີວະສຶກສາ ແຫ່ງລະ	01 ສະບັບ
- ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ບ່ອນລະ	01 ສະບັບ
- ເກັບມ້ຽນ	02 ສະບັບ

ຫົວໜ້າກົມ

ໝູ່ຟັນ ອຸດສາ
Nouphanh OUTSA

ສາລະບານ

	ໜ້າທີ
ຄຳນຳ.....	1
ອົງປະກອບທີ 1: ຄວາມຮູ້ເບື້ອງຕົ້ນກ່ຽວກັບການລ້ຽງງົວ.....	2
1. ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງການລ້ຽງງົວ.....	2
2. ສະພາບການລ້ຽງງົວຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ	3
3. ຮູບແບບການລ້ຽງງົວຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ	3
4. ແນວຜັນງົວທີ່ນິຍົມລ້ຽງ	5
5. ການຄັດເລືອກງົວຝໍ່-ແມ່ຜັນ.....	6
ອົງປະກອບທີ 2: ຝິດອາຫານສັດ.....	8
1. ຄວາມໝາຍຄວາມສຳຄັນຂອງຝິດອາຫານສັດ	8
2. ຝິດອາຫານສັດທີ່ນິຍົມປຸກໃນປະເທດລາວ	9
3. ວິທີການເຮັດຫຍ້າໝັກ.....	14
ອົງປະກອບທີ 3: ການຜະລິດອາຫານເສີມ ຫຼື ອາຫານຊ້ຳ.....	15
1. ຄວາມໝາຍຄວາມສຳຄັນຂອງອາຫານຊ້ຳ.....	16
2. ສຸດອາຫານໃນການລ້ຽງງົວທອມ	16
3. ວິທີປະສົມສຸດອາຫານ.....	19
ອົງປະກອບທີ 4: ການຜະລິດກ້ອນແຮ່ທາດ.....	20
1. ຄວາມໝາຍຄວາມສຳຄັນຂອງກ້ອນແຮ່ທາດ.....	21
2. ສຸດກ້ອນແຮ່ທາດອາຫານເສີມ	22
3. ວິທີປະສົມກ້ອນແຮ່ທາດ.....	23
ອົງປະກອບທີ 5: ການຄັດເລືອກງົວກ່ອນການທອມ.....	24
1. ຄວາມໝາຍຂອງການທອມງົວ	24
2. ຮູບແບບຂອງການລ້ຽງງົວ	24
3. ອາຍຸ ແລະ ການຄັດເລືອກງົວເຂົ້າທອມ	25
4. ເພດງົວທີ່ໃຊ້ໃນການທອມ	25
5. ລັກສະນະໂຮງເຮືອນ.....	26
6. ວິທີການທອມງົວ.....	26
7. ຜະຍາດ ແລະ ການປ້ອງກັນຜະຍາດງົວ.....	27

ຄຳນຳ

ປັດຈຸບັນພັກ-ລັດເຮົາແມ່ນໄດ້ມີແຜນ ເພື່ອພັດທະນາປະເທດຊາດ ໃຫ້ອຸດົມຮັ່ງມີ ແລະ ເຂັ້ມແຂງໂດຍເລັ່ງໃສ່ ຂະແໜງກະສິກຳເປັນພື້ນຖານ ເຊິ່ງອີງໃສ່ທຳແຮງທາງທຳມະຊາດຂອງປະເທດເຮົາເຂົ້າໃນການປູກຝັງ-ລ້ຽງສັດ. ເນື່ອງຈາກມະນຸດ ຫຼື ປະຊາກອນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງວ່ອງໄວ, ດັ່ງນັ້ນຂະບວນການຜະລິດສະບຽງອາຫານມະນຸດ ຈຶ່ງ ຕ້ອງໃຫ້ພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການບໍລິໂພກຂອງມະນຸດ ໃນການຜະລິດສະບຽງອາຫານນັ້ນອາດຈາກການຜະລິດທາງ ດ້ານພືດເຕັກໂນໂລຊີຊີວະພາບແລ້ວການຜະລິດສັດກໍມີບົດບາດ ແລະ ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ກັບມະນຸດເຮົາເຊັ່ນກັນ ເພາະວ່າມະນຸດມີຄວາມຕ້ອງການອາຫານປະເພດໂປຣຕີນເພື່ອບໍລິໂພກຫຼາຍ ແລະ ເມື່ອໃດທີ່ອາຫານປະເພດໂປຣ ຕີນຍັງບໍ່ພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດ ນັກວິຊາການທາງດ້ານການຜະລິດສັດ ແລະ ນັກວິຊາການທາງດ້ານ ຄຸນຄ່າອາຫານສັດຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການຄົ້ນຫາວິທີໃນການຜະລິດອາຫານເພື່ອໃຫ້ພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການ.

ພືດອາຫານສັດແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ ແລະ ກໍເປັນປັດໄຈຫຼັກຕໍ່ສັດທັງຫຼາຍໃນການດຳລົງຊີວິດເພື່ອການ ຈະເລີນເຕີບໂຕເຊິ່ງພືດດັ່ງກ່າວນັ້ນມັນຈະແບ່ງອອກເປັນຫຼາຍປະເພດ, ຫຼາຍຊະນິດທີ່ເກີດຢັ່ງຢາຍຕາມພື້ນທີ່ໄຮ່, ນາ, ຮົ່ວສວນ, ພື້ນທີ່ປ່າ, ແຄມຖະໜົນຫີນທາງ, ແຄມຫ້ວຍໜອງຄອງບຶງ ແລະ ສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ໃນນັ້ນມີທັງພືດ ອາຫານສັດທີ່ເກີດຕາມທຳມະຊາດ ແລະ ມີທັງພືດອາຫານສັດທີ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງປະສົມປະສານກັນໄປ. ແຕ່ວ່າເມື່ອ ເບິ່ງສະພາບການລ້ຽງສັດໃນປັດຈຸບັນແມ່ນມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ສັບສົນຫຼາຍສາເຫດຍ້ອນປະຊາກອນເພີ່ມຂຶ້ນ ເນື້ອທີ່ທຳການຜະລິດກໍເພີ່ມຂຶ້ນ ແຕ່ເນື້ອທີ່ທຳການຜະລິດສັດພັດພັນນັບໜ້ອຍຖອຍລົງ, ພື້ນທີ່ໃນການລ້ຽງສັດ ຈຳກັດ, ສະນັ້ນ ບັນຫາຕາມມາກໍຄື: ສັດຂາດແຄນອາຫານໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ, ຫຍ້າພືດອາຫານສັດຊ້ຳພັດຫ່ຽວແຫ້ງ ໄປຕາມລະດູການ ບໍ່ພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງສັດ, ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນຄຸນນະພາບທາງດ້ານອາຫານພັດຕ່ຳ, ກົງກັນຂ້າມໃນຊ່ວງລະດູຝົນຫຍ້າພັດເກີດຂຶ້ນຫຼາຍ ແລະ ຂຽວງາມດີເຊິ່ງເໝາະກັບການລ້ຽງສັດ ແລະ ພຽງພໍຕໍ່ກັບ ຄວາມຕ້ອງການ.

ປະເທດລາວເປັນປະເທດໜຶ່ງ ທີ່ມີລັກສະນະພູມສັນຖານເໝາະສົມ ແກ່ການພັດທະນາດ້ານກະສິກຳ ປະຊາກອນ 90 % ແມ່ນຖືເອົາອາຊີບກະສິກຳເຮັດການຜະລິດເຊັ່ນ: ປູກຝັງ ແລະ ລ້ຽງສັດ ເຖິງແມ່ນວ່າການ ລ້ຽງສັດໃຫຍ່ພາຍໃນປະເທດຈະໃຊ້ເວລາມາໄດ້ຫຼາຍສັດຕະວັດມາແລ້ວກໍຕາມແຕ່ບັນຫາທີ່ພົບພໍ້ໃນປັດຈຸບັນກໍຄື ການຂາດແຄນແຫຼ່ງອາຫານສັດໂດຍສະເພາະແມ່ນຊ່ວງລະດູແລ້ງເຖິງແມ່ນວ່າປະເທດເຮົາຈະມີແຫຼ່ງວັດຖຸດິບອາຫານ ສັດທີ່ທົດແທນຢ່າງພຽງພໍກໍຕາມເຊັ່ນ: ເຜືອງເຂົ້າ ແຕ່ວ່າເຜືອງເຂົ້າແມ່ນມີຄຸນຄ່າທາງດ້ານອາຫານຕ່ຳ ເຊິ່ງມີທາດຊີ້ນ ພຽງແຕ່ 3-4% ພ້ອມທັງມີເຍື່ອໃຍສູງ ແລະ ຍາກຕໍ່ການຍ່ອຍຂອງສັດລ້ຽງ. ສະນັ້ນ, ໃນການລ້ຽງງົວເຮົາຕ້ອງໄດ້ນຳ ໃຊ້ສິ່ງເສດເຫຼືອຈາກໂຮງງານອຸດສາຫະກຳ ແລະ ສິ່ງເສດເຫຼືອຈາກກະສິກຳເຂົ້າມາຊ່ວຍເຊັ່ນ: ໃບມັນຕົ້ນ, ຫົວ ມັນຕົ້ນ, ກາກເບຍ, ກາກປາມ, ກາກປາແດກ, ກາກໝາກເດືອຍ, ກາກມັນສາຄູ ແລະ ອື່ນໆ ເພື່ອນຳມາໃຊ້ທົດ ແທນເຜືອງ, ຫຍ້າຕາມທຳມະຊາດ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ສັດລ້ຽງມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ.

ດັ່ງນັ້ນ, ເອກະສານເຫຼົ່ານີ້ ຄະນະຜູ້ຂຽນ ຈຶ່ງໄດ້ຂຽນໂດຍອີງໃສ່ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານໃນການລ້ຽງສັດ ໂດຍ ສະເພາະແມ່ນ ງົວ ເຊິ່ງຄະນະຜູ້ຂຽນໄດ້ລວບລວມເອົາທັງທິດສະດີ, ປະສົບການ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າທົດລອງມາເປັນ ພື້ນຖານໃນການຮຽບຮຽງ ຫວັງວ່າຈະເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ກັບນັກສຶກສາ, ບັນຍາຊົນ ແລະ ຜູ້ທີ່ສົນໃຈໃນການລ້ຽງງົວບໍ່ ຫຼາຍກໍໜ້ອຍ.

ອຈ.ປອ. ວຽງສະກຸນ ນາປະເສີດ

ອົງປະກອບການຮຽນ		ໜ້າ:06
ຊື່ອົງປະກອບທີ 1: ຄວາມຮູ້ເບື້ອງຕົ້ນກ່ຽວກັບການລ້ຽງງົວ		
ຊື່ໂມດູນ: ການລ້ຽງງົວ ຫຼື ທອມງົວ (ຊຸນງົວ)	ລະຫັດ:	
ຊື່ອາຊີບ: ລ້ຽງສັດ		

❖ ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນຮູ້ມີຄວາມສາມາດ ນຳເອົາບົດຮຽນດັ່ງກ່າວໄປນຳໃຊ້ໄດ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນ, ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮຽນຮູ້ສາມາດປະຕິບັດໄດ້ຕາມຫຼັກການຂອງການລ້ຽງງົວ ແລະ ເພື່ອປະກອບການຕັດສິນໃຈໃນການລ້ຽງງົວ.

❖ ພາກສະເໜີ

ຄວາມຮູ້ເບື້ອງຕົ້ນກ່ຽວກັບການລ້ຽງງົວ ເຊິ່ງເນື້ອໃນທີ່ທ່ານຈະໄດ້ຮຽນປະກອບດ້ວຍ ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງການລ້ຽງງົວ, ສະພາບການລ້ຽງງົວຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ, ຮູບແບບການລ້ຽງງົວຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ, ແນວພັນງົວທີ່ນິຍົມລ້ຽງ ແລະ ການຄັດເລືອກງົວພໍ່-ແມ່ພັນ

1. ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງການລ້ຽງງົວ

ປະຊາຊົນລາວບັນດາເຜົ່າມີມູນເຊື້ອໃນການລ້ຽງສັດມາຍາວນານໂດຍສະເພາະແມ່ນການລ້ຽງງົວ, ຄວາຍເພື່ອນຳໃຊ້ແຮງງານ, ພິທີການປະເພນີແລະເປັນແຫຼ່ງລາຍຮັບອັນສຳຄັນສຳຫຼັບຄອບຄົວ. ລາຍຮັບຈາກການລ້ຽງສັດແມ່ນປະມານ 50% ຂອງລາຍຮັບຄອບຄົວໃນເຂດພາກເໜືອຂອງສປປລາວແຕ່ບັນຫາໃນການລ້ຽງສັດໂດຍສະເພາະແມ່ນສັດຄ້ຽວເອື້ອງຕົ້ນຕໍແມ່ນການຂາດແຄນອາຫານສັດແລະສານອາຫານຢູ່ໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ.

ມາຮອດປະຈຸບັນນີ້ໄດ້ຖືກພັດທະນາໄປຕາມ ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການບໍລິໂພກຂອງສັງຄົມນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຈະມີ3ລະບົບຂອງການລ້ຽງສັດຄ້ຽວເອື້ອງຄື:

- 1) ລະບົບການປ່ອຍສັດລົງເລີ່ມກິນອາຫານເອງ: ສັດຈະຖືກປ່ອຍໃຫ້ຫາກິນເອງໃນທີ່ງ່າຍ

ຫຍ້າທຳມະຊາດ ຫຼືຫຍ້າປັບປຸງສຳລັບລະບົບນີ້ຈະມັກພົບເຫັນຊາວກະສິກອນປ່ອຍສັດໃນຄັງຂອງຕົນເອງ ຫຼື ຕາມຜື່ນທີ່ຕ່າງໆຂອບເຂດບໍລິເວນບ້ານ, ລະບົບນີ້ເໝາະສຳລັບຜື່ນທີ່ຂອງຊາວກະສິກອນທີ່ມີຫລາຍແລະແຮງງານໃນການລ້ຽງບໍ່ພຽງພໍ.

- 2) ລະບົບການລ້ຽງສັດແບບປ່ອຍພ້ອມທັງໃຫ້ອາຫານເສີມລະບົບນີ້ມີລັກສະນະຄືລະບົບທີ1ແຕ່ຊາວກະສິກອນຈະໃຫ້ອາຫານເສີມເພີ່ມເຊັ່ນ: ພືດຕະກູນຖົ່ວ, ກ້ອນແຮ່ທາດແລະອາຫານເຂັ້ມຊຸ້ນ.

- 3) ການລ້ຽງສັດໃນຄອກ: ພາຍໃນລະບົບນີ້ສັດຈະຢູ່ໃນສະຖານທີ່ ຫຼື ໃນຄອກເທົ່ານັ້ນແລະອາຫານທັງໝົດຈະແມ່ນຄົນເຮົາເປັນຜູ້ເອົາມາໃຫ້ກິນ ເຊິ່ງລວມມີທັງອາຫານເສີມທີ່ມີຂາຍຕາມທ້ອງຕະຫຼາດ ແລະທີ່ງ່າຍທຳປູກເອງລວມທັງນຳ.

ການລ້ຽງງົວແມ່ນວິທະຍາສາດຂະແໜງໜຶ່ງທີ່ໝູນໃຊ້ທິດສະດີວິທະຍາສາດ, ເຕັກນິກ ແລະ ວິຊາການທີ່ທັນສະໄໝເຂົ້າໃນການປັບປຸງຜັນ, ການຂະຫຍາຍຜັນສັດ, ການໃຫ້ອາຫານວິທີການລ້ຽງ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງດູແລຮັກສາການລ້ຽງງົວມີຈຸດປະສົງເພື່ອປະສົມຜັນ, ຂະຫຍາຍຜັນ ແລະ ປັບປຸງຜັນໃຫ້ໄດ້ຜັນທີ່ດີພ້ອມແຜ່ພັນຮັບປະກັນ

ໃຫ້ມີເສດຖະກິດອີກດ້ວຍ ການລ້ຽງງົວມີບົດບາດຕໍ່ກັບການດຳລົງຊີວິດຂອງຊາວກະສິກອນ, ນອກຈາກສະໜອງ ຊີ້ນແລ້ວ ຍັງເປັນແຮງງານລາກແກ່, ເປັນຄັງສະສົມທີ່ຂາຍໃນເວລາຈຳເປັນ ຫຼື ງານຕ່າງໆ, ເປັນຜູ້ນຄອກທີ່ສາມາດ ຮັກສາໃຫ້ດິນມີຄວາມອຸດົມສົມບູນເຊັ່ນ: ງົວໃຫຍ່ເຕັມທີ່ຈະຖ່າຍອອກ 15 kg/ວັນ ຫຼື ປະມານ 4.5 ໂຕນ/ປີ (5% ຂອງນ້ຳໜັກໂຕ) ແລະ ຖ້າຮອດ 10 ໂຕ ກໍ່ຈະໄດ້ 45 ໂຕນ/ປີ ເຊິ່ງເຮົາສາມາດໃຊ້ຜູ້ນຄອກທີ່ມີເຂົ້າໃນການປູກຝັງ, ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ທຸກຊັ້ນສ່ວນໃນຮ່າງກາຍຂອງງົວເຊັ່ນ: ຊີ້ນນົມ, ໜັງ ແລະ ກະດູກແມ່ນລ້ວນແຕ່ເປັນປະໂຫຍດ ແກ່ຄົນເຮົາທັງນັ້ນ.

2. ສະພາບການລ້ຽງງົວຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ

ໃນໄລຍະຜ່ານມາການລ້ຽງສັດຢູ່ສປປລາວແມ່ນມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງເຊິ່ງມັນສະແດງອອກໃນຕົວ ເລກການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຝູງສັດໃນແຕ່ລະປີ. ນອກຈາກນີ້ຍັງສັງເກດເຫັນວ່າການລົງທຶນຂອງພາກລັດແລະເອກະຊົນກໍ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໄປຄຽງຄູ່ກັບການຂະຫຍາຍຕົວດັ່ງກ່າວນັ້ນ, ພວກເຮົາຍັງພົບບັນຫາຫຼາຍດ້ານທີ່ເປັນສິ່ງທ້າທ້າຍຕໍ່ວຽກ ລ້ຽງສັດແລະຜະລິດສັດໄດ້ແກ່:

- 1) ອັດຕາການຕາຍຂອງສັດລ້ຽງຍັງມີສູງມີການລະບາດໃນແຕ່ລະປີ.
- 2) ຂໍ້ມູນທາງດ້ານສະຖິຕິຍັງບໍ່ທັນແນ່ນອນແລະຊັດເຈນອັດຕາການສັກຢາປ້ອງກັນຕໍ່າ.
- 3) ລະບົບການລາຍງານຍັງບໍ່ທັນເປັນຕ່ອງໂສ້ແລະບໍ່ທັນກັບສະພາບການ.
- 4) ມາດຕະຖານໃນການຄຸ້ມຄອງສັດລ້ຽງທາງດ້ານກົດໝາຍຍັງບໍ່ທັນເຂັ້ມແຂງແລະຮັດກຸມ.
- 5) ພື້ນຖານວັດຖຸເຕັກນິກແລະພະນັກງານຍັງອ່ອນນ້ອຍບໍ່ທັນເຂັ້ມແຂງ, ຍັງບໍ່ທັນຂະຫຍາຍບັນດາ ເຕັກນິກ, ທີ່ໄດ້ທົດສອບມາອອກໄປສູ່ຜູ້ລ້ຽງສັດຢ່າງກວ້າງຂວາງໄດ້ດີເທື່ອ.
- 6) ການຍອມຮັບເຕັກນິກໃໝ່ໃນດ້ານການລ້ຽງແລະຜະລິດສັດຂອງຊາວກະສິກອນຍັງຈຳກັດ.
- 7) ການລົງທຶນໃນການລ້ຽງສັດຍັງຕໍ່າ.
- 8) ແນວພັນສັດຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການບັບປຸງເທົ່າທີ່ຄວນ, ການຂະຫຍາຍພັນຍັງປະປ່ອຍໄປຕາມທຳມະຊາດ.
- 9) ທົ່ງຫຍ້າທຳມະຊາດມີຄຸນຄ່າທາງດ້ານອາຫານຕໍ່າແລະຍັງຂາດການສ້າງທົ່ງຫຍ້າທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ.

3. ຮູບແບບການລ້ຽງງົວຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ

ໃນປະຈຸບັນການລ້ຽງສັດຄ້ຽວເອື້ອງໂດຍສະເພາະແມ່ນງົວ, ຄວາຍ, ແບ້ໄດ້ສ້າງຄວາມສົນໃຈໃຫ້ແກ່ຊາວ ກະສິກອນຫຼືເວົ້າໄດ້ວ່າແມ່ນບັນຫາທີ່ພື້ນເດັ່ນແລະສ້າງຄວາມສົນໃຈໃຫ້ແກ່ບໍລິສັດເອກະຊົນແລະບຸກຄົນ, ເຊິ່ງໃຫ້ ຄວາມສົນໃຈທີ່ຕ້ອງການພັດທະນາການລ້ຽງສັດແລະເລີ່ມມີການຫັນປ່ຽນຈາກການລ້ຽງແບບທຳມະຊາດໄປສູ່ການ ຜະລິດແບບເປັນສິນຄ້າແຕ່ມັນຍັງຂຶ້ນກັບຫຼາຍປັດໄຈແລະຫຼາຍເງື່ອນໄຂທາງທຳມະຊາດ, ເສດຖະກິດ - ສັງຄົມ ສະພາບການລ້ຽງງົວໃນປະເທດລາວຈະປະກອບມີ 3 ແບບຄື:

1) ການລ້ຽງແບບປ່ອຍ

2) ການລ້ຽງແບບເຄິ່ງຂັງ-ເຄິ່ງປ່ອຍ

3) ການລ້ຽງແບບຂັງ (ທອມ)

ແຕ່ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວແມ່ນລ້ຽງແບບປ່ອຍໄປຕາມທຳມະຊາດໃນລະດູແລ້ງຫຼັງຈາກກ່ຽວເຂົ້າແລ້ວປະຊາຊົນຈະປ່ອຍງົວໃຫ້ໄປກິນຕາມທີ່ງາມແລະປ່າເຫຼົ່າເປັນເວລາ6ເດືອນ. ງົວມີເວລາກິນຫຍ້າ, ເຜືອງພິດອາຫານສັດທັງກາງເວັນແລະກາງຄືນກ່ອນຈະເຖິງລະດູເຮັດນາປະຊາຊົນຈະໄປຊອກຫາສັດເຜືອນຳມາລ້ຽງແບບຜູກມັດ: ປັດຈຸບັນຈະສັງເກດເຫັນວ່າການລ້ຽງສັດໃນເຂດພູດອຍທີ່ມີເງື່ອນໄຂອາຫານທຳມະຊາດ, ແຫ່ງນ້ຳທີ່ອຸດົມສົມບູນຈະມີອັດຕາການລ້ຽງງົວປະມານ 2.5 ໄຮ່/ໂຕ, ເຂດພູຝຽງ 3.1 ໄຮ່/ໂຕ ແລະ 5 ໄຮ່/ໂຕໃນເຂດທົ່ງຝຽງໜາຍຄວາມວ່າໃນເຂດພູດອຍຍັງມີ

ທ່າແຮງຫຼາຍໃນການຂະຫຍາຍການລ້ຽງສັດເຊິ່ງຜົນສໍາຫຼວດເຫັນວ່າຢູ່ເຂດພູພຽງປະຊາຊົນລ້ຽງງົວປະມານ 9.9ໂຕ/ຄອບຄົວ, ເຂດພູດອຍ 7.2 ໂຕ/ຄອບຄົວ ແລະ ເຂດທົ່ງພຽງ 4.4 ໂຕ/ຄອບຄົວໜ້ອຍກວ່າເຂດອື່ນເພາະວ່າເນື້ອທີ່ມີຈໍາກັດເນື່ອງຈາກມີການຂະຫຍາຍເນື້ອທີ່ປູກພືດເພີ່ມຂຶ້ນແລະການເຮັດນາ 2 ລະດູ.

4. ແນວຜັນງົວທີ່ນິຍົມລ້ຽງ

ລ/ດ	ຊື່ແນວຜັນ	ແຫຼ່ງກໍານົດ	ນ້ຳໜັກ (kg)		ເປັນຜັນງົວ
			ເພດຜູ້	ເພດແມ່	
1	ງົວຜັນຜິ້ນເມືອງ	ປະເທດອິນເດຍ	200-350	200-250	ຊື່ນ
2	ຜັນບາລາມັນ	ປະເທດອິນເດຍ (Brahman)	700-800	500-600	ຊື່ນ
3	ຜັນເດຣຊິນດີ	ປະເທດອິນເດຍ (Red sindhi)	450-500	300-400	ນົມ-ຊື່ນ
4	ຜັນຊີບູ	ປະເທດອິນເດຍ (Zebu)	500-600	250-400	ນົມ
5	ຜັນຊາຮິວານ	ປາກິດສະຖານ (Sahival)	450-500	300-400	ນົມ
6	ຜັນໂຮນສະຕິນ	ຢູໂຣບ (Holstein)	900-1.000	600-800	ນົມ
7	ຜັນເຮຍຟອດ	ອັງກິດ (Hereford)	800-1.000	500-600	ຊື່ນ
8	ຜັນຊາໂຣເລ	ຝຣັ່ງເສດ (Charolais)	1.000-1.200	700-800	ຊື່ນ

4.1. ແນວຜັນງົວຜິ້ນເມືອງລາວ

ງົວຜັນຜິ້ນເມືອງລາວຈັດຢູ່ໃນກຸ່ມງົວອິນເດຍ *Bosindicus* ມີລັກສະນະໃກ້ຄຽງກັບງົວຜັນຜິ້ນເມືອງໃນຂອບເຂດອາຊີລັກສະນະຮູບຮ່າງ, ລໍາໂຕນ້ອຍ, ຂາຍາວລຽວ, ເພດຜູ້ມີໜອກຂະໜາດນ້ອຍ, ມີໜຽງຄໍແຕ່ບໍ່ຍ່ອນຍານຫຼາຍ, ຫຸນ້ອຍ, ໜັງທ້ອງລຽບ, ມີສີບໍ່ແນ່ນອນເຊັ່ນ: ແດງອ່ອນ, ເຫຼືອງອ່ອນ, ດໍາ, ຂາວອ່ອນ, ນ້ຳຕານອ່ອນ ແລະ ອາດມີສີອື່ນໆປະປົນຢູ່ນໍາ, ເພດຜູ້ໃຫຍ່ເຕັມທີ່ນ້ຳໜັກປະມານ 200-250 kg, ເພດແມ່ປະມານ 150-200kg, ມີນິດໄສວ່ອງໄວ, ຕື່ນຕົກໃຈໄດ້ງ່າຍ, ຮັກຝູງ, ຈິດຈໍາຝູງໄດ້ດີ, ມີຄວາມແຂງແຮງທົນທານ, ທົນຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມອາກາດຮ້ອນອົບເອົ້າ, ມີຄວາມສາມາດໃຊ້ອາຫານລ້ຽງທີ່ມີຄຸນນະພາບຕໍ່າແຕ່ມີລັກສະນະດ້ອຍຄື: ການຈະເລີນເຕີບໂຕຕໍ່າ.

4.2. ລັກສະນະຂອງງົວຜິ້ນເມືອງລາວ

ຖ້າທຽບໃສ່ງົວຜິ້ນເມືອງຈະມີຂະໜາດນ້ອຍ, ມີນ້ຳໜັກເກີດໃໝ່ປະມານ 10-15 kg ອາຍຸການໃຫ້ລູກຄັ້ງທໍາອິດສະເລ່ຍ 3-4 ປີ, ນ້ຳໜັກໂຕແມ່ທີ່ໃຫຍ່ເຕັມທີ່ມີນ້ຳໜັກປະມານ 150-180 kg, ນ້ຳໜັກໂຕຜູ້ໃຫຍ່ເຕັມທີ່ຈະຢູ່ລະຫວ່າງ 200-250 kg, ຮອບເອິກຂອງງົວແມ່ທີ່ໃຫຍ່ເຕັມທີ່ແມ່ນ 135 cm, ລວງສູງສະເລ່ຍເທົ່າ

ກັບ 103 cm, ລວງຍາວສະເລ່ຍປະມານ 105 cm, ຂະໜາດຂອງໂຕຜູ້ໃຫຍ່ເຕັມທີ່ 160 cm ລວງສູງສະເລ່ຍ 120 cm ແລະ ລວງຍາວສະເລ່ຍປະມານ 125 cm. ງົວຜື່ນເມືອງລາວມີລັກສະນະພິເສດດັ່ງນີ້:

- ເຂົ້າສັ້ນ
- ໜ້າຍາວແລະໜ້າຜາກແຄບ
- ໃບຫູນ້ອຍແລະກາງອອກ
- ລຳຄໍບາງນ້ອຍ
- ແຖມດັງສ່ວນໃຫຍ່ເປັນສີດຳ

ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມງົວຜື່ນເມືອງກໍ່ມີຄວາມສາມາດເອົາຕົວລອດສູງແລະປັບເຂົ້າກັບສະພາບແວດລ້ອມທີ່ລຳບາກໄດ້ດີ.

4.3. ຈຸດພິເສດຂອງງົວຜື່ນເມືອງ

- ຈຸດດີ: ມີຄວາມຕ້ານທານຕໍ່ພະຍາດເຊັ່ນ: ເຫັບ, ເຫືອດ ຫຼື ຮື້ນ ແລະ ໜັດໄດ້ດີ ແລະ ສາມາດກັດເລັມ ແລະ ກິນອາຫານຫຍາບເຊັ່ນ: ເຜືອງໄດ້ດີ, ງົວຜື່ນເມືອງສາມາດເກີດລູກໄດ້ຫຼາຍໂຕໃນຊົ່ວຊົດຂອງງົວແລະລ້ຽງລູກເກັ່ງຊື່ນເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດເພາະບໍ່ມີໄຂມັນຫຼາຍງົວຜູ້ທີ່ຕອນແລ້ວຈະມີນ້ຳໜັກຫຼາຍກວ່າ 300 kg ເຊິ່ງຈະໄດ້ລາຄາດີທີ່ຂາຍ.

- ຈຸດອ່ອນ: ການຈະເລີນເຕີບໂຕຊ້າແລະໃຊ້ເວລາຍາວນານໃນການລ້ຽງແບບທຳມະຊາດເມື່ອທຽບໃສ່ງົວຜື່ນອື່ນໆ.

5. ການຄັດເລືອກງົວຜື່ນ-ແມ່ຜື່ນ

ການຄັດເລືອກງົວຜື່ນ-ແມ່ຜື່ນແມ່ນເປັນວິທີການໜຶ່ງທີ່ຄົນເຮົານິຍົມໃຊ້ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ລັກສະນະຂອງງົວຜື່ນແມ່ນຜື່ນທີ່ຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ລ້ຽງ, ການຄັດເລືອກຜື່ນສັດເປັນຂະບວນການທີ່ຄົນເຮົາຄັດເລືອກເອົາສັດໂຕໃດໂຕໜຶ່ງທີ່ຢູ່ໃນຝູງໄວ້ເພື່ອໃຫ້ມັນສືບພັນຕໍ່ໄປ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ແນວຜື່ນສັດທີ່ດີ ແລະ ຖືກຕາມລັກສະນະທີ່ເຮົາຕ້ອງການໃຫ້ລູກດີນ ແລະ ແຂງແຮງ ໂດຍມີ 2 ຫຼັກການດັ່ງນີ້:

- 1) ການຄັດເລືອກໂດຍທຳມະຊາດ (Natural selection) ສ່ວນຫຼາຍກ່ຽວຂ້ອງກັບການປັບຕົວໃຫ້ເໝາະສົມກັບສະພາບແວດລ້ອມ ແລະ ໃນດ້ານວິວັດທະນາການສັດທີ່ແຂງແຮງຈະມີໂອກາດໃນການຖ່າຍທອດກຳມະພັນໄດ້ຫຼາຍກວ່າພວກທີ່ອ່ອນແອ.
- 2) ການຄັດເລືອກໂດຍມະນຸດ (Artificial selection) ເປັນການຄັດເລືອກເພື່ອໃຫ້ໄດ້ລັກສະນະຕ່າງໆຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດໂດຍໃຊ້ເຄື່ອງມື ແລະ ວິທະຍາການທີ່ທັນສະໄໝເຂົ້າຊ່ວຍໃນການຄັດເລືອກໂດຍມະນຸດຈະໄດ້ຜື່ນສັດທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ແລະ ໃຫ້ຜົນຜະລິດສູງ.

ການຄັດເລືອກຜື່ນສັດແມ່ນການຄັດເລືອກຜື່ນເພື່ອໄວ້ເປັນພໍ່ແມ່ຜື່ນສືບທອດອາຍຸລຸ້ນຕໍ່ລຸ້ນໄປ ເຊິ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມກ້າວໜ້າໃນການຄັດເລືອກສັດ, ເປັນການປະເມີນຄຸນຄ່າໃນການປະສົມຜື່ນໃນລັກສະນະໃດໜຶ່ງຫຼືຫຼາຍໆລັກສະນະພ້ອມໆກັນ, ການຄັດເລືອກພໍ່ແມ່ຜື່ນມີ 4 ວິທີຄື:

- 1) ການຄັດເລືອກຈາກການບັນທຶກຂອງຕົວເອງ
ເປັນການຄັດເລືອກໂດຍເບິ່ງຈາກຮູບຮ່າງລັກສະນະພາຍນອກທົ່ວໄປ.
- 2) ການຄັດເລືອກຈາກການບັນທຶກຂອງບັນພະບູລຸດ
 - ການຖ່າຍຖອດທາງດ້ານກຳມະພັນ ແລະ ຍິນຈາກບັນພະບູລຸດ
 - ເບິ່ງຈາກປະຫວັດຄວາມສາມາດຂອງບັນພະບູລຸດໂດຍຍຶດຖືວ່າພໍ່ແມ່ພັນ ຫຼື ບັນພະບູລຸດທີ່ດີເຊິ່ງນັບຍ້ອນຫຼັງຊື່ວອາຍຸຂອງບັນພະບູລຸດ 2 ຊື່ວອາຍຸຄືນຫຼັງເຊັ່ນ: ພໍ່-ແມ່, ປູ່-ຍ່າ, ຕາ-ຍາຍ.
- 3) ການຄັດເລືອກຈາກການບັນທຶກຂອງຍາດຜີ້ນ້ອງ
 - ເປັນການຄັດເລືອກຈາກຄວາມສາມາດຂອງຍາດຜີ້ນ້ອງທີ່ບໍ່ແມ່ນບັນພະບູລຸດ, ເບິ່ງຈາກຜີ້ນ້ອງ, ລູກຜີ້ລູກນ້ອງ, ລຸງ, ປ້າ, ນ້ຳບ່າວ, ນ້ຳສາວ
 - ໃຊ້ການຄັດເລືອກລັກສະນະທີ່ສະແດງອອກໃນເພດດຽວກັນ
 - ຄັດເລືອກໃນການລ້ຽງລູກ, ໃຫ້ນ້ຳນົມ ແລະ ອື່ນໆ
- 4) ການຄັດເລືອກຈາກບັນທຶກຂອງລູກ
 - ຄວາມສາມາດຂອງລູກຫຼານ
 - ສາມາດຖ່າຍຖອດໄປສູ່ລູກຫຼານໄດ້ ວິທີນີ້ຖືກຄັດເລືອກຫຼາຍທີ່ສຸດ
 - ການຄັດເລືອກພໍ່ແມ່ພັນແມ່ນເພື່ອຂະຫຍາຍລັກສະນະພັນທີ່ດີໄປສູ່ລູກຫຼານ.

ອົງປະກອບການຮຽນ		ໜ້າ: 07
ຊື່ອົງປະກອບທີ 2: ພຶດອາຫານສັດ		
ຊື່ໂມດູນ: ການລ້ຽງງົວ ຫຼື ທອມງົວ (ຊຸນງົວ)	ລະຫັດ:	
ຊື່ອາຊີບ: ລ້ຽງສັດ		

❖ ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນມີຄວາມສາມາດ ຮູ້ໄດ້ເຖິງພຶດ ແລະ ແນວພັນພຶດອາຫານສັດ,ດໍາເນີນການໝັກຫຍ້າຢ່າງ ຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກການທີ່ກຳນົດໃນຄູ່ມື, ດໍາເນີນການນໍາໃຊ້ ແລະ ບໍາລຸງຮັກສາອຸປະກອນຕ່າງໆໃນການເຮັດຫຍ້າໝັກ ໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກການຄວາມປອດໄພທີ່ກໍານົດໄວ້ ແລະ ສາມາດນໍາເອົາຄວາມຮູ້ດັ່ງກ່າວໄປນໍາໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈໍາ ວັນໄດ້.

❖ ວັດສະດຸອຸປະກອນ ແລະ ສື່:

ລຳດັບ	ລາຍການ	ຄຳອະທິບາຍ	ຈຳນວນ	ຫົວໜ່ວຍ
ອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງມື (ຄົງທີ່)				
1	ຈັກຕັດຫຍ້າ (ເຄື່ອງມືຕັດຫຍ້າ)	ໃຊ້ຕັດຫຍ້າມາໝັກ	1	ເຄື່ອງ
2	ລີ້	ຂະໜາດ 1m x 2m	1	ຄັນ
3	ຄາດ	ໃຊ້ຄາດຫຍ້າ	2	ອັນ
4	ຈັກບົດຫຍ້າ	ໃຊ້ບົດຫຼືສັບຫຍ້າ	1	ເຄື່ອງ
5	ຕັງໝັກຫຍ້າ	ຂະໜາດ 1m x 1.5m	2	ອັນ
6	ຜ້າຢາງ	ຂະໜາດ 1m x 1.5m	4	ແມັດ
7	ຢາງມັດ	ໃຊ້ມັດຕັງຫຍ້າໝັກ	4	ເສັ້ນ
ວັດສະດຸ (ວັດຖຸທີ່ໃຊ້ໝູນວຽນໃນການຮຽນ)				
1	ກາກນໍ້າຕານ	ໃສ່ຫຍ້າໝັກ	5	ກິໂລ
2	ຫຍ້າ	ເປັນຫຍ້າໝັກ	100	ກິໂລ
ສື່ການຮຽນ-ການສອນ				
1	ພາວເວີ້ຜ້ອຍ	ການຮຽນ-ການສອນ	1	ບົດ
2	ວິດີໂອ	ເຮັດຫຍ້າໝັກ	1	ບົດ

❖ ພາກສະເໜີ

ພືດອາຫານສັດ ເຊິ່ງເນື້ອໃນທີ່ທ່ານຈະໄດ້ຮຽນປະກອບດ້ວຍ ຄວາມໝາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງພືດອາຫານສັດ, ພືດອາຫານສັດທີ່ນິຍົມປູກໃນປະເທດລາວ ແລະ ວິທີການເຮັດຫຍ້າໝັກ.

1. ຄວາມໝາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງພືດອາຫານສັດ

ພືດອາຫານສັດແມ່ນພືດຕະກູນຫຍ້າ (Gramineae) ຫຼື ພືດຕະກູນຖົ່ວເຊິ່ງສາມາດນໍາມາໃຊ້ເປັນອາຫານຫຼັກແລະອາຫານເສີມໃຫ້ແກ່ສັດກິນໄດ້. ພືດອາຫານສັດມີທັງຊະນິດເລືອຕາມດິນທີ່ມີອາຍຸປົດຽວແລະອາຍຸຂ້າມປີ, ມີທັງຈໍາພວກທີ່ເປັນໄມ້ເນື້ອອ່ອນ (Herbaceous plants) ໄມ້ຜຸ່ມເຕ້ຍ (Shrubs bush type) ແລະ ໄມ້ຢືນຕົ້ນທີ່ມີອາຍຸຍາວນານ (Tropical Forage Crops) ພືດອາຫານສັດໄດ້ຖືກຈັດແບ່ງອອກເປັນ 2 ຈໍາພວກຕາມຜຸ່ມອາກາດຄື: ພືດອາຫານສັດທີ່ເກີດຢູ່ເຂດທີ່ມີອາກາດໜາວແລະພືດອາຫານສັດທີ່ເກີດຢູ່ໃນເຂດອາກາດຮ້ອນຊຸ່ມ.

2. ພືດອາຫານສັດທີ່ນິຍົມປູກໃນປະເທດລາວ

1) ຫຍ້າຫວານ

ຫຍ້າຫວານ (Dwarf napier grass): ຫຍ້າຫວານອິດສະລະເອວ ຊື່ວິທະຍາສາດແມ່ນ:

Pennisetum purpureum ຊື່ສາມັນແມ່ນ: Dwarf napier grass. ຫຍ້າຫວານເປັນຫຍ້າທີ່ມີອາຍຸຫຼາຍປີ ມີລໍາຕົ້ນໃຕ້ດິນເປັນແບບເຫງົ້າມີລັກສະນະຕົ້ນເປັນກໍ່ຜຸ່ມຕັ້ງລໍາຕົ້ນອວບແລະເຕ້ຍກວ່າຫຍ້າເນເປຍທໍາມະດາ, ມີຄວາມສູງປະມານ 1-2 m. ມີການແຕກກໍ່ດີມີສັດສ່ວນຂອງໃບຫຼາຍມີຄວາມໜ້າກິນຫຼາຍ, ສາມາດທົນແລ້ງໄດ້ພໍສົມຄວນເນື່ອງຈາກມີລະບົບຮາກທີ່ແຂງແຮງ ແລະ ຍັງລົງເລິກ ແລະ ຍັງມີຄວາມສາມາດດູດເອົາທາດອາຫານໄດ້ຫຼາຍ, ເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດສູງຫຍ້າຜັນນີ້ຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ໃນດິນຫຼາຍຊະນິດເຊັ່ນ: ດິນຮ່ວນ, ດິນຮ່ວນປົນດິນຊາຍ, ເໝາະສໍາລັບການປູກຊົນລະປະທານຖ້າໃຫຍ່ເຕັມທີ່ແລ້ວຈະອອກດອກທີ່ມີລັກສະນະຍາວ, ຊໍ່ດອກມີສີເຫຼືອງອ່ອນຍາວປະມານ 20 cm, ສ່ວນປາຍຂອງດອກຈະໂຄ້ງງໍເລັກນ້ອຍ. ສາມາດປູກໄດ້ຕະຫຼອດປີຖ້າມີນໍ້າຝຽງພໍແຕ່ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຄວນປູກໃນຊ່ວງຕົ້ນລະດູຝົນປະມານເດືອນພຶດສະພາ-ເດືອນສິງຫາ, ສາມາດຂະຫຍາຍຜັນໄດ້ດ້ວຍເຫງົ້າຫຼື ທ່ອນຜັນ; ຫຍ້າຫວານໃຫ້ຜົນຜະລິດສູງເຖິງ 6 ໂຕ່ນ/ໄຮ່/ປີ ມີອົງປະກອບທາງເຄມີດັ່ງນີ້ DM: = 14.97 ແລະ Ash= 19.62; CP = 13.87; NDF = 69.86; EE = 2.22.

ຫຍ້າມູລາໂຕ້ 2

ຫຍ້າມູລາໂຕ້2 (Mulato 2) : ຫຍ້າມູລາໂຕ II ເປັນຫຍ້າທີ່ມີການປະສົມພັນກັນລະຫວ່າງ

Brachiaria ruziziensis, *Brachiaria decumbens* ແລະ *Brizantha* ກຳເນີດທີ່ປະເທດໂຄລໍເບຍ ເປັນ ຫຍ້າອາຫານສັດເຂດຮ້ອນທີ່ມີຄຸນນະພາບດີຫຼາຍໃຫ້ຜົນຜະລິດສູງ. ຫຍ້າມູລາໂຕ II ແມ່ນພັນຫຍ້າທີ່ໄດ້ຮັບການ ປັບປຸງຈາກ CIAT, ຫຍ້າມູລາໂຕ II ສາມາດຕອບສະໜອງອາຫານສັດໃນລະດູແລ້ງໄດ້ຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ ສາມາດຜະລິດນົມໄດ້ດີຂຶ້ນເມື່ອທຽບກັບຫຍ້າມູລາໂຕ ແລະ ຫຍ້າພັນອື່ນໆ ໃນຕະກຸນ *Brachiarai*. ຫຍ້າມູລາໂຕ II ມີຊື່ວິທະຍາສາດວ່າ: *Brachiaria (RuzziensisxdecumbensxBrizanttha)*; ຈັດຢູ່ໃນ ຕະກູນຫຍ້າ: *Poaceas (Gramineas)* ແລະ ຢູ່ໃນຕະກູນຂອງ *Brachiaia*; ແລະ ມີຊື່ສາມັນວ່າ: *Mulato II* ຊື່ເອີ້ນທົ່ວໄປ ແມ່ນ: ຫຍ້າມູລາໂຕ II, ໃຫ້ຜົນຜະລິດຫຍ້າສິດຢູ່ປະມານ 4-5 ໂຕ້ນ/ໄຮ່/ປີ; ຫຍ້າມູລາໂຕ II ທີ່ຕັດຕອນອາຍຸ 45 ວັນ ແມ່ນມີອົງປະກອບທາງເຄມີ DM = 24.29%; Ash = 9.74%; CP = 12.8; NDF = 59.9; ADF = 32.3; ADL = 4.0; EE = 3.63.

2) ຫຍ້າເນເປຍ

ຫຍ້າເນເປຍ (Napier): ແມ່ນມີຕົ້ນກຳເນີດໃນແຖບອາຟຣິກາ, ປັດຈຸບັນພົບປູກກະຈາຍທົ່ວໂລກໃນແຖບປະເທດອົບອຸ່ນຕ່າງໆ. ຈັດເປັນຫຍ້າອາຫານສັດທີ່ນິຍົມກັນປູກຫຼາຍເນື່ອງຈາກມີລຳຕົ້ນຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ມີຄຸນຄ່າທາງອາຫານສັກສູງ, ຜົນຜະລິດສູງສາມາດເກັບກ່ຽວໄດ້ຕະຫຼອດປີສາມາດເກັບກ່ຽວໄດ້ນານເຖິງ 5-7 ປີ ຕໍ່ການປູກ 1 ຄັ້ງ. ເປັນຫຍ້າພັນປັບປຸງມາຈາກຫຍ້າເນເປຍຍັກ ແລະ ຫຍ້າໄຂ່ມຸກ. ຫຍ້າເນເປຍປາກຊ່ອງ 1 ມີຊື່ວິທະຍາສາດວ່າ: *P. x purpureumPennisetum americanum*; ຈັດຢູ່ໃນຕະກູນ Gramineae, ມີຊື່ສາມັນ: Napier ຫຍ້າເນເປຍປາກຊ່ອງ1ເປັນຫຍ້າທີ່ມີລຳຕົ້ນຂະໜາດໃຫຍ່, ລຳຕົ້ນແຕກເປັນກໍຫຼືແຕກຕົ້ນໃໝ່ໄດ້ມີລັກສະນະແຂງແຮງ, ຂະໜາດລຳຕົ້ນ 2-2.5 Cm, ສູງ 2-6 m, ລຳຕົ້ນມີລັກສະນະເປັນຂໍ້ບ້ອງປະມານ 15 -20 ຂໍ້, ມີລະບົບຮາກຝອຍທີ່ແຕກອອກຈາກເຫງົ້າຈຳນວນຫຼາຍ, ໃບຫຍ້າອອກເປັນໃບດຽວປະກອບດ້ວຍກາບໃບທີ່ຫຸ້ມຫໍ່ລຳຕົ້ນຍາວປະມານ 100 Cm, ກ້ວາງ 2-3 Cm, ດອກຈະອອກເປັນຊໍ່ສີເຫຼືອງຍາວປະມານ 15-22 Cm. ສາມາດເກັບກ່ຽວໄດ້ນານເຖິງ 5-7 ປີຕໍ່ການປູກ 1 ຄັ້ງ, ສາມາດຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍເຫງົ້າ ແລະ ທ່ອນພັນຫຍ້າ, ມີອົງປະກອບທາງເຄມີດັ່ງນີ້ DM: = 14.53 ແລະAsh = 19.38; CP = 13.83; NDF = 60.3; ADF = 37.63; ADL = 7.75 EE = 2.43.

3) ຫຍ້າຈຸນຊາວ

ຫຍ້າຈຸນຊາວ (Juncao): ຫຍ້າຈຸນຊາວ ຫຼື ຫຍ້າໄຜ່ຈີນ ມີຊື່ວິທະຍາວສາດ *Pennisetum Hybridum* ຊື່ທາງພາສາຈີນວ່າ Juncao ໄດ້ຮັບການພັດທະນາສາຍພັນຈາກສາທາລະນະລັດປະຊາຊົນຈີນ ໂດຍການປະສົມປະສານສາຍພັນຈາກອ້ອຍ, ໄມ້ໄຜ່ ແລະ ຫຍ້າສາຍພັນເນເປຍ ເປັນຫຍ້າທີ່ປູກງ່າຍໃຫຍ່ໄວ ສູງ 3 ເຖິງ 8 ແມັດ ຫົນທານຕໍ່ສະພາບແຫ້ງແລ້ງ ແລະດິນເຄັມ, ເປັນໄມ້ລົ້ມລູກອາຍຸຫຼາຍປີສາມາດຕັດຂາຍໄດ້ທຸກ 2 ເດືອນ ໃຫ້ຜົນຜະລິດສູງເຖິງ 40 - 60 ໂຕນ/ໄຮ່ ຄຸນສົມບັດທີ່ໂດດເດັ່ນຂອງຫຍ້າໄດ້ແກ່ ມີໂປຣຕິນສູງເຖິງ 18% ເໝາະສົມໃນການໃຊ້ເປັນອາຫານສັດ ເຮັດໃຫ້ສັດໃຫຍ່ໄວ ມີເຍື້ອໃຍ ສູງເຖິງ 25% ມີຮາກທີ່ແຜ່ກວ້າງ ແລະ ເລິກ 3 - 4 ແມັດ ຊ່ວຍໃນການອຸ້ມດິນ ປ້ອງກັນດິນເຊາະເຈື່ອນ ແລະ ກັກເກັບນ້ຳໄວ້ເຮັດໃຫ້ດິນຊຸ່ມຊື່ນ, ມີອົງປະກອບທາງເຄມີດັ່ງນີ້ DM: = 16.06ແລະAsh = 13.63; CP = 13.13.

4) ຖົ່ວສະໄຕໂລ່

ຖົ່ວສະໄຕໂລ່: (Stylo) ເປັນພືດຍືນຕົ້ນ, ມີລັກສະນະການຈະເລີນເຕີບໂຕເປັນຝຸ່ມ, ລຳຕົ້ນຊື່, ມີຮາກແກ້ວ ຢັ່ງລົງເລິກເຖິງ 1 ແມັດ, ໃບມີລັກສະນະຍາວ, ແຄບ ແລະ ຄ້າຍຄືກັບຫອກ, ປາຍແຫຼມ, ພວງດອກມີລັກສະນະເປັນ ຊໍ່ດອກ, ປະກອບດ້ວຍປະມານ 7-15 ດອກທີ່ຢູ່ລວມກັນ, ເປັນດອກນ້ອຍມີສີເຫຼືອງ, ສາມາດປູກໄດ້ດ້ວຍແກ່ນ; ສາມາດໃຫ້ຜົນຜະລິດໄດ້ສູງເຖິງ 5 ໂຕນ/ປີ, ມີອົງປະກອບທາງເຄມີຄື: CP = 19.6

5) ມັນຕົ້ນ

ມັນຕົ້ນ: (Cassava) ມີຖິ່ນກຳເນີດໃນແຖບເຂດລຸ່ມເຂດຮ່ອນໂດຍມີການປູກໃນປະເທດໂຄລໍເບຍ ແລະ ປະເທດເວເນຊູເອລາມານກວ່າ 3,000-7,000 ປີແລ້ວ ໂດຍມີການສັນນິຖານວ່າແຫຼ່ງກຳເນີດຂອງມັນຕົ້ນນີ້ໜ້າ ຈະມາຈາກ 4 ແຫຼ່ງດ້ວຍກັນຄືແຖບປະເທດກົວເຕມາລາແລະແມັກຊິໂກ, ທິດຕາເວັນຕົກສ່ຽງເໜືອຂອງທະວີບ ອາຟຣິກາໃຕ້ທາງທິດຕາເວັນອອກຂອງປະເທດໂບລິເວຍແລະທາງທິດຕາເວັນຕົກສ່ຽງເໜືອຂອງອາເຈນຕິນາຫຼືທາງ ທິດຕາເວັນອອກຂອງບຣາຊິວ. ມັນຕົ້ນມີຊື່ສາມັນວ່າ: Cassava, Bitter Cassava, tree, Tapioca Manioc, Sweet potato Plant, Yuca; ແລະ ມີຊື່ວິທະຍາສາດວ່າ: *Manihotesculenta* (L.) Crantz. ມັນຕົ້ນສາມາດຕອບສະໜອງອາຫານສັດໄດ້ດີສົມຄວນໃນການລ້ຽງສັດຕ່າງໆແລະເປັນພືດຫົວຊະນິດໜຶ່ງເປັນ ພືດອາຫານທີ່ສຳຄັນອັນດັບ 5 ຮອງຈາກເຂົ້າສາລີແລະມັນຝຣັ່ງ, ເປັນຝຸ່ມສູງປະມານ 1.3-5 m, ຮາກແບບສະສົມ ອາຫານ (Tuberous root), ໃບມີຮ່ອງນ້ອຍປະມານ 3 - 7 ຮ່ອງ, ມີຫູໃບ, ກ້ານໃບຍາວ, ດອກເປັນຊໍ່ດອກ, ໝາກແບບແຄ້ບຊຸນຊິງກົມປະມານ 1 - 2 Cm, ມີ 3 ແມັດໃນ 1 ໜ່ວຍ. ມີອົງປະກອບທາງເຄມີຄື: DM = 90.88; 5.81; CP = 21.99; NDF = 42.52; ADF = 33.61; ADL = 15.46

3. ວິທີການເຮັດຫຍ້າໝັກ

ການເຮັດຫຍ້າໝັກ ກ່ອນອື່ນໝົດຕ້ອງກ່ຽວຫຍ້າຂຽວມາຕາກແດດ ຫຼື ຜຶງໄວ້ໃນຮົ່ມປະມານ 2-3 h ເພື່ອໃຫ້ຄວາມຊຸ່ມຫຼຸດລົງ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ, ອາດຕັດຫຼືສັບໃຫ້ມີຂະໜາດນ້ອຍລົງປະມານ 20-25 h ແລ້ວບັນຈຸລົງໃນຖັງ ຫຼືແລ້ວແຕ່ຄວາມສະດວກ ແລ້ວໄລ່ອາກາດໂດຍວິທີການຢຽບ, ອັດແໜ້ນ, ບໍ່ຄວນໃຫ້ມີອາກາດຫຼາຍແລ້ວປິດ ຫຼື ອັດໃຫ້ແຈບດີ. ຈາກນັ້ນ, ໄວ້ປະມານ 1 ປີ ໂດຍທີ່ຫຍ້າຢູ່ໃນສະພາບຄືເກົ່າ ແຕ່ສີອາດປ່ຽນແປງເລັກໜ້ອຍ.

ພາຍຫຼັງການໝັກໄດ້ 2 ອາທິດກໍເລີ່ມເປີດມານຳໃຊ້ໄດ້ໂດຍເອົາຫຍ້າໝັກອອກມາໃຫ້ສັດກິນຕາມຄວາມຕ້ອງການໃນແຕ່ລະວັນ ແລ້ວອັດໄວ້ໃນສະພາບເດີມ ຫຍ້າໝັກມີຄຸນຄ່າທາງອາຫານຕໍ່າກວ່າຫຍ້າສົດພຽງເລັກໜ້ອຍ ແຕ່ມີກິ່ນຫອມ ແລະ ມີລິດສົ້ມເລັກໜ້ອຍສັດຈະກິນໄດ້ຫຼາຍກວ່າຫຍ້າແຫ້ງ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຢູ່ຕ່າງປະເທດເຂົາເຈົ້າຈະນຳໃຊ້ຫຍ້າໝັກລ້ຽງງົວ ໂດຍອັດຕາກິນປະມານ 3-6kg/ນ້ຳໜັກງົວ 100 kg.

ອົງປະກອບການຮຽນ		ໜ້າ:05
ຊື່ອົງປະກອບທີ 3: ການຜະລິດອາຫານເສີມ ຫຼື ອາຫານຊ້ຳນ		
ຊື່ໂມດູນ: ການລ້ຽງງົວ ຫຼື ທອມງົວ (ຊຸນງົວ)	ລະຫັດ:	
ຊື່ອາຊີບ: ລ້ຽງສັດ		

❖ ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນ ມີຄວາມສາມາດ ອະທິບາຍຫຼັກການໃນການຜະລິດອາຫານເສີມໃຫ້ແກ້ງວຽກຖືກຕ້ອງຕາມຄຸນນະພາບ, ຮູ້ຈັກນຳໃຊ້ວັດຖຸດິບທີ່ມີຢູ່ພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນຕົນເອງເພື່ອນຳມາເປັນອາຫານເສີມໃຫ້ງົວ, ດຳເນີນການນຳໃຊ້ ແລະ ການບຳລຸງຮັກສາອຸປະກອນຕ່າງໆໃນການປະສົມອາຫານເສີມ ຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກການຄວາມປອດໄພທີ່ກຳນົດໄວ້ ແລະ ສາມາດນຳເອົາຄວາມຮູ້ດັ່ງກ່າວໄປນຳໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນໄດ້.

❖ ວັດສະດຸ, ອຸປະກອນ ແລະ ສື່:

ລຳດັບ	ລາຍການ	ຄຳອະທິບາຍ	ຈຳນວນ	ຫົວໜ່ວຍ
ອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງມື (ຄົງທີ່)				
1	ຊ້ວນ	ໃຊ້ປະສົມອາຫານ	1	ເຄື່ອງ
2	ຊິງຊິງ	ໃຊ້ຊັ່ງວັດຖຸດິບອາຫານ	1	ຄັນ
3	ປົວຫົດນ້ຳ	ໃຊ້ຫົດນ້ຳໃນການປະສົມອາຫານ	2	ອັນ
ວັດສະດຸ (ວັດຖຸທີ່ໃຊ້ໝູນວຽນໃນການຮຽນ)				
1	ຫຍ້າໝັກ	ຫຍ້າທີ່ເຮົາໝັກແລ້ວ	60.00	ກິໂລ
2	ຫົວມັນຕົ້ນແຫ້ງ	ວັດຖຸດິບແຫຼ່ງຜະລັງງານ	104.00	ກິໂລ
3	ຮຳອ່ອນ	ວັດຖຸດິບແຫຼ່ງຜະລັງງານ	26.60	ກິໂລ
4	ປຸຍເລັ່ງ	ວັດຖຸດິບແຫຼ່ງທາດຊື້ນ	6.00	ກິໂລ
5	ກາກນ້ຳຕານ	ວັດຖຸດິບແຫຼ່ງຜະລັງງານ	2.00	ກິໂລ
6	ແຮ່ທາດ	ວັດຖຸດິບແຫຼ່ງແຮ່ທາດ	0.40	ກິໂລ
7	ມາດ	ວັດຖຸດິບແຫຼ່ງແຮ່ທາດ	0.40	ກິໂລ
ສື່ການຮຽນ-ການສອນ				
1	ຜາວເວີ້ຜ່ອຍ	ການຮຽນ-ການສອນ	1	ບົດ
2	ວິດີໂອປະສົມອາຫານ	ປະສົມອາຫານ	1	ບົດ

❖ ພາກສະເໜີ

ອາຫານເສີມ ຫຼື ອາຫານຊຸ້ນ ເຊິ່ງເນື້ອໃນທີ່ທ່ານຈະໄດ້ຮຽນປະກອບດ້ວຍ ຄວາມໝາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງ ຜິດອາຫານສັດ, ຜິດອາຫານສັດທີ່ນິຍົມປຸກໃນປະເທດລາວ, ແລະ ວິທີການເຮັດຫຍ້າໝັກ

1. ຄວາມໝາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງອາຫານຊຸ້ນ

ອາຫານຊຸ້ນເປັນອາຫານທີ່ມີໂພສະນາການສູງ ແລະ ມີສັດສ່ວນຂອງໂປຣຕີນສູງ, ມີສັດສ່ວນຂອງເຍື່ອໃຍ ນ້ອຍກວ່າ 18% ເຊັ່ນ: ປາປິ່ນ, ກະດູກປິ່ນ, ເຂົ້າປຽນ, ຮ່າອ່ອນ, ສາລີ, ໃບກະຖິນ... ລວມທັງວິຕາມິນ, ແຮ່ທາດ ແລະ ຢາອື່ນໆ ທີ່ນໍາໃຊ້ເຂົ້າໃນການລ້ຽງງົວເພື່ອເລັ່ງການຈະເລີນເຕີບໂຕ, ມີຄວາມສໍາຄັນຕໍ່ງົວຫຼາຍເຊັ່ນ: ຖ້າງົວກິນ ສະເພາະຫຍ້າຢ່າງດຽວອາດຈະເລີນເຕີບໂຕຊ້າ ຫຼື ໃຫ້ນົມໜ້ອຍ ແຕ່ຖ້າຜູ້ລ້ຽງເສີມດ້ວຍອາຫານຊຸ້ນແລ້ວງົວຈະເລີນ ເຕີບໂຕໄວໃຫ້ນົມຫຼາຍ ແລະ ອາດຈະປະສົມຜັນຕິດໄວອີກດ້ວຍ ອາຫານຊຸ້ນມີ 3 ປະເພດຄື:

- ອາຫານຊຸ້ນຜະລັງງານ: ເປັນພວກທາດແປ້ງເມື່ອງົວກິນເຂົ້າໄປແລ້ວຈະເຮັດໃຫ້ເກີດໄຂມັນຢູ່ຕາມຊີ້ນ ເຊັ່ນ: ສາລີ, ມັນຕົ້ນ, ເຂົ້າປຽນ, ຮ່າ ເປັນຕົ້ນ.

- ອາຫານຊຸ້ນໂປຣຕີນ: ເປັນພວກທີ່ງົວກິນເຂົ້າໄປແລ້ວຈະເຮັດໃຫ້ເກີດຊີ້ນແດງໃນຮ່າງກາຍຂອງງົວ, ອາຫານປະເພດນີ້ໄດ້ຈາກກາກຖົ່ວເຫຼືອງ, ປາປິ່ນ, ໃບກະຖິນ, ໃບມັນຕົ້ນແຫ້ງ, Urea ເປັນຕົ້ນ.

- ອາຫານຊຸ້ນເສີມເຊັ່ນ: ເກືອແຮ່, ວິຕາມິນຕ່າງໆຊ່ວຍໃຫ້ງົວກິນອາຫານໄດ້ດີຂຶ້ນ, ຊ່ວຍໃນການ ຍ່ອຍ ແລະ ດູດຊຶມໃນຮ່າງກາຍຂອງງົວໃຫ້ໄດ້ດີຈຶ່ງຈະຕຸ້ຍໄວ.

➤ ອາຫານຊຸ້ນຂອງງົວມີສ່ວນປະກອບຫຼັກໆຄື:

- ອາຫານຜະລັງງານ (ແປ້ງ)

- ອາຫານໂປຣຕີນ

- ທາດອາຫານອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ເກືອແຮ່, ວິຕາມິນ ແລະ ສານເສີມຕ່າງໆ

ວັດຖຸດິບທີ່ຕ້ອງໃຊ້ໃນປະລິມານຫຼາຍມີຄື: ອາຫານຜະລັງງານໄດ້ແກ່ ສາລີ, ຮ່າ, ອາຫານສໍາເລັບຮູບ, ແລະ ອື່ນໆອີກ. ການທີ່ຈະເລືອກໃຫ້ຊະນິດໃດນັ້ນຂຶ້ນກັບຄວາມສະດວກໃນການຫາຊື້ ຫຼື ຈະໃຫ້ຫຼາຍຢ່າງລວມກັນ ກໍ່ໄດ້.

2. ສຸດອາຫານໃນການລ້ຽງງົວ ຫຼື ທອມງົວ

ການໃຫ້ອາຫານງົວທອມແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍ ແລະ ອາຫານທີ່ໃຫ້ຄວນມີຄວາມສົມດູນກັນລະຫວ່າງ ທາດຊີ້ນ ແລະ ຜະລັງງານ ແລະ ກິນພຽງພໍໃນແຕ່ລະວັນ ປົກກະຕິການເປັນການທອມເພື່ອໃຫ້ນໍ້າໜັກຂຶ້ນໄວແມ່ນ ສາມາດໃຫ້ກິນຕາມອັດຕາສ່ວນດັ່ງນີ້ ງົວທີ່ມີນໍ້າໜັກ 100 ກິໂລ ໃຫ້ອາຫານເສີມປະມານ 3-6 ກິໂລຕໍ່ມື້ ແບ່ງເປັນ 2 ຄັ້ງ ເຊົ້າແລະແລງຕາມສຸດອາຫານລຸ່ມນີ້:

ສຸດທິ 1

ລ/ດ	ສ່ວນປະສົມ	ຫົວໜ່ວຍ (Kg)
1	ຫຍ້າໝັກ	30.00
2	ຫົວມັນຕົ້ນແຫ້ງ	52.00
3	ຮຳອ່ອນ	13.60
4	ປຸຍເລັ່ງ	3.00
5	ກາກນ້ຳຕານ	1.00
6	ແຮ່ທາດ	0.20
7	ມາດ	0.20
ລວມ(Kg DM)		100
ທາດຊີ້ນ (CP, %)		14.06

ສຸດທິ 2

ລ/ດ	ສ່ວນປະສົມ	ຫົວໜ່ວຍ (Kg)	ຫົວໜ່ວຍ (Kg)
1	ກາກມັນສາຄູ	40.00	50.00
2	ຕົ້ນສາລີໝັກ	30.00	30.00
3	ຮຳອ່ອນ	14.90	15.20
4	ຫົວມັນຕົ້ນແຫ້ງ	10.00	-
5	ກາກນ້ຳຕານ	1.20	1.10
6	ແຮ່ທາດ	0.20	0.20
7	ມາດ	0.20	0.20
8	ປຸຍເລັ່ງ	3.50	3.30
ລວມ(Kg DM)		100	100
ທາດຊີ້ນ (CP, %)		14.75	14.85

ສຸດທິ 3

ລ/ດ	ສ່ວນປະສົມ	ຫົວໜ່ວຍ (Kg)
1	ຫົວມັນຕົນແຫ້ງ	70
2	ຮຳອ່ອນ	25
3	ປຸຍເລັ່ງ	3.5
4	ກາກນ້ຳຕານ	1.1
5	ແຮ່ທາດ	0.2
6	ມາດ	0.2
ລວມ(Kg DM)		100
ທາດຊີ້ນ (CP, %)		14

ສຸດທິ 4

ລ/ດ	ສ່ວນປະສົມ	ຕົ້ນມັນຕົ້ນໝັກ 20%	ຕົ້ນມັນຕົ້ນໝັກ 20%
1	ຕົ້ນມັນຕົ້ນໝັກ	20	30
2	ຫົວມັນຕົ້ນສົດ	55	50
3	ຮຳອ່ອນ	20.8	16.1
4	ປຸຍເລັ່ງ	2.8	2.5
5	ກາກນ້ຳຕານ	1	1
6	ແຮ່ທາດ	0.2	0.2
7	ມາດ	0.2	0.2
ລວມ(Kg DM)		100	100
ທາດຊີ້ນ (CP, %)		14.75	14.85

3. ວິທີປະສົມສຸດອາຫານ

ຫຼັກການໃນການປະສົມສຸດອາຫານແມ່ນຄວນປະສົມວັດຖຸດິບອາຫານທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍເຂົ້າກັນໃຫ້ລະອຽດດີກ່ອນແລ້ວຈຶ່ງຄ່ອຍໄປປະສົມກັບວັດຖຸດິບທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ຫຼາຍກວ່າ ສິ່ງທີ່ສຳຄັນແມ່ນຄວນໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າ ທຸກວັດຖຸດິບຈະກະຈາຍເຂົ້າກັນທົ່ວກັນດີໃນສຸດອາຫານ ເພາະຖ້າວັດຖຸດິບບໍ່ເຂົ້າກັນດີຫຼື ເປັນກອງຢູ່ແຕ່ຈຸດໃດຈຸດໜຶ່ງ ຖ້າຫາກງົວກິນຖືກຈຸດນັ້ນອາດເປັນອັນຕະລາຍໄດ້.

ອົງປະກອບການຮຽນ		ໜ້າ:03
ຊື່ອົງປະກອບທີ 4: ການຜະລິດກ້ອນແຮ່ທາດ		
ຊື່ໂມດູນ: ການລ້ຽງງົວ ຫຼື ທອມງົວ (ຊຸນງົວ)	ລະຫັດ:	
ຊື່ອາຊີບ: ລ້ຽງສັດ		

❖ ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນສາມາດ ອະທິບາຍຫຼັກການໃນການຜະລິດອາຫານເສີມໃຫ້ແກງົວຖືກຕ້ອງຕາມຄູ່ມື, ນຳໃຊ້ ວັດຖຸດິບທີ່ມີຢູ່ພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນຕົນເອງມາເປັນກ້ອນອາຫານເສີມໃຫ້ງົວຕາມຄູ່ມືແນະນຳ, ດຳເນີນການນຳໃຊ້ ແລະ ດຳເນີນຮັກສາອຸປະກອນຕ່າງໆໃນການປະສົມອາຫານເສີມຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກການຄວາມປອດໄພທີ່ກຳນົດໄວ້ ແລະ ນຳເອົາຄວາມຮູ້ດັ່ງກ່າວໄປນຳໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນໄດ້.

❖ ວັດສະດຸອຸປະກອນ ແລະ ສີ່:

ລຳດັບ	ລາຍການ	ຄຳອະທິບາຍ	ຈຳນວນ	ຫົວໜ່ວຍ
ອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງມື (ຄົງທີ່)				
1	ບລັອກໄມ້	ໄມ້ທີ່ເຮົາເຮັດເປັນບລັອກແລ້ວ	10	ເຄື່ອງ
2	ຊິງຊັ່ງ	100 kg ໃຊ້ຊັ່ງວັດຖຸດິບ	1	ຄັນ
3	ຊາມ	ໃຊ້ປະສົມວັດຖຸດິບ	2	ອັນ
ວັດສະດຸ (ວັດຖຸທີ່ໃຊ້ໝູນວຽນໃນການຮຽນ)				
1	ນ້ຳ	ນ້ຳໃຊ້ທົ່ວໄປ	8	ກິໂລ
2	ສີມັງ	ສີມັງທີ່ໃຊ້ກໍ່ເຮືອນທົ່ວໄປ	20	ກິໂລ
3	ກາກນ້ຳຕານ	ເປັນແຫຼ່ງຜະລັງງານ	52	ກິໂລ
4	ປຸຍເລັ່ງ	ເປັນແຫຼ່ງທາດຊື້ນ	20	ກິໂລ
5	ເກືອ	ເປັນແຫຼ່ງແຮ່ທາດ	10	ກິໂລ
6	ຮຳ	ເປັນແຫຼ່ງຜະລັງງານ	90	ກິໂລ
ສື່ການຮຽນ-ການສອນ				
1	ພາວເວີ້ຜ້ອຍ	ການຮຽນ-ການສອນ	1	ບົດ
2	ວິດີໂອເຮັດກ້ອນແຮ່ທາດ	ເຮັດກ້ອນແຮ່ທາດ	1	ບົດ

❖ ພາກສະເໜີ

ອົງປະກອບການຮຽນໃນຫົວຂໍ້: ກ້ອນແຮ່ທາດ ເຊິ່ງເນື້ອໃນທີ່ທ່ານຈະໄດ້ຮຽນປະກອບດ້ວຍ ຄວາມໝາຍ ຄວາມສໍາຄັນຂອງກ້ອນແຮ່ທາດ, ສຸດກ້ອນແຮ່ທາດ ແລະ ວິທີການເຮັດກ້ອນແຮ່ທາດອາຫານເສີມ.

1. ຄວາມໝາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງກ້ອນແຮ່ທາດ

ກ້ອນອາຫານເສີມເປັນຜະລິດຕະພັນອາຫານທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງ, ໂດຍເສີມໃຫ້ສັດກິນໃນປະລິມານທີ່ໜ້ອຍ ເຊິ່ງເປັນແນວທາງໜຶ່ງໃນການຫຼຸດອາຫານຊຸ່ນ. ກ້ອນອາຫານເສີມເປັນແນວທາງໜຶ່ງໃນການເສີມໂພຊະນາການໃຫ້ແກ່ສັດຄ້ຽວເອື້ອງໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ ຫຼື ລະດູທີ່ສັດຂາດແຄນອານາຫານ ຫຼື ຈ່ອຍຜອມ, ໂດຍໃຊ້ເສີມຮ່ວມກັບອາຫານຫຍາບຄຸນນະພາບຕໍ່າ ສ່ວນປະກອບຂອງກ້ອນອາຫານເສີມປະກອບດ້ວຍວັດຖຸດິບອາຫານຕ່າງໆ ເພື່ອເປັນແຫຼ່ງໂພຊະນາການທີ່ເໝາະສົມແກ່ສັດ.

2. ສຸດກ້ອນແຮ່ທາດອາຫານເສີມ

ສຸດທີ 1

ລ/ດ	ສ່ວນປະສົມ	ຫົວໜ່ວຍ (Kg)
1	ນໍ້າ	4
2	ສີມັງ	10
3	ກາກນໍ້າຕານ	25
4	ປຸຍແລ້ງ	10
5	ເກືອ	6
6	ຮໍາ	45
ລວມ Total (Kg DM)		100
ທາດຊີ້ນ(CP, %)		32.35

3. ຂັ້ນຕອນໃນການປະສົມກ້ອນແຮ່ທາດ

ຫຼັງການໃນການປະສົມກ້ອນແຮ່ທາດແມ່ນຄວນປະສົມວັດຖຸດິບອາຫານທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍເຂົ້າກັນໃຫ້ລະອຽດດີກ່ອນແລ້ວຈຶ່ງຄ່ອຍໄປປະສົມກັບວັດຖຸດິບທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ຫຼາຍກວ່າ ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນແມ່ນຄວນໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າທຸກວັດຖຸດິບຈະກະຈາຍເຂົ້າກັນທົ່ວກັນດີໃນສູດອາຫານ ເພາະຖ້າວັດຖຸດິບບໍ່ເຂົ້າກັນດີຫຼື ເປັນກອງຢູ່ແຕ່ຈຸດໃດຈຸດໜຶ່ງ ຖ້າຫາກງົວກິນຖືກຈຸດນັ້ນອາດເປັນອັນຕະລາຍໄດ້ ຫຼັງຈາກເຮົາປະສົມວັດຖຸດິບທັງໝົດເຂົ້າກັນດີແລ້ວກໍໃຫ້ນໍາວັດຖຸດິບທີ່ເຮົາປະສົມແລ້ວນັ້ນໄປອັດໃສ່ບລັອກໄມ້ ຫຼື ວັດສະດຸທີ່ເຮົາກຽມໄວ້ເພື່ອໃຫ້ມັນເປັນກ້ອນປະໄວ້ປະມານ 3-5 ວັນຈຶ່ງມາແກະອອກຈາກບລັອກໄມ້.

ອົງປະກອບການຮຽນ		ໜ້າ: 07
ຊື່ອົງປະກອບທີ 5: ການຄັດເລືອກງົວກ່ອນການທອມ		
ຊື່ໂມດູນ: ການລ້ຽງງົວ ຫຼື ທອມງົວ (ຊຸນງົວ)	ລະຫັດ:	
ຊື່ອາຊີບ: ລ້ຽງສັດ		

❖ ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນ ສາມາດ ອະທິບາຍຫຼັກການ ແລະ ດຳເນີນການຄັດເລືອກງົວກ່ອນການເຂົ້າທອມໃຫ້ຖືກ ຕ້ອມຕາມຄູ່ມືການລ້ຽງງົວ, ຮູ້ຈັກດຳເນີນການປ້ອງກັນ ແລະ ປິ່ນປົວພະຍາດທີ່ມັກເກີດຂຶ້ນກັບງົວ ໃນຂັ້ນພື້ນຖານ ໄດ້ຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກການທີ່ກຳນົດໄວ້ ແລະ ສາມາດນຳເອົາຄວາມຮູ້ດັ່ງກ່າວໄປນຳໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນໄດ້.

❖ ພາກສະເໜີ

ການຄັດເລືອກງົວກ່ອນການຂຸນ ເຊິ່ງເນື້ອໃນທີ່ທ່ານຈະໄດ້ຮຽນປະກອບດ້ວຍ ຄວາມໝາຍຄວາມສຳຄັນ ຂອງການທອມງົວ, ຮູບແບບການລ້ຽງງົວ, ອາຍຸ ແລະ ການຄັດເລືອກງົວກ່ອນການເຂົ້າທອມ, ເພດງົວໃນການເຂົ້າ ທອມ, ລັກສະນະໂຮງເຮືອນ ແລະ ການເບິ່ງແຍງສຸຂະພາບງົວ.

1. ຄວາມໝາຍຂອງການທອມງົວ

ການທອມງົວໝາຍເຖິງ ການຈັດການໃນການລ້ຽງງົວໄປໄດ້ໃນໄລຍະເວລາໃດໜຶ່ງໂດຍການໃຊ້ ອາຫານທີ່ມີຄຸນະພາບດີເຂົ້າໃນການລ້ຽງສັດເພື່ອໃຫ້ງົວມີການຈະເລີນເຕີບໂຕຕຸ້ຍພິດົງາມແລະອ້ວນໄວຂຶ້ນສົ່ງຜົນໄປ ເຖິງຄຸນນະພາບຊີ້ນແໜ້ນລະອຽດມີສີສັນສວຍງາມມີໄຂມັນແຊກຊ້ອນຢູ່ພໍເໝາະສົມ.

ການລ້ຽງງົວທອມແມ່ນເຮັດໄດ້ທຸກແຫ່ງແຕ່ຄວາມໄດ້ປຽບຂອງແຕ່ລະແຫ່ງບໍ່ເທົ່າກັນ ແລະ ເປັນໜຶ່ງທີ່ເຮັດ ໃຫ້ການລ້ຽງງົວຂາດຫິນ ຫຼື ໄດ້ກຳໄລການເລືອກສະຖານທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາຕາມຄວາມເໝາະສົມໃນການລ້ຽງ ແລະ ອີກຢ່າງຕາມປົກກະຕິການຂຸນງົວບໍ່ຕ້ອງການເນື້ອທີ່ຫຼາຍເພາະບໍ່ມີການປ່ອຍຫາກິນໃນແປງຫຍ້າແຕ່ໃຊ້ວິທີ ການລ້ຽງໃນຄອກ. ດ້ວຍເຫດນີ້ງົວຢູ່ນຳກັນຫຼາຍໂຕໃນເນື້ອທີ່ຈຳກັດ ແລະ ຄອກທີ່ໃຊ້ພື້ນດິນຈະຕ້ອງມີການ ລະບາຍນ້ຳງ່າຍຖ້າເປັນປ່ອນລຸ່ມຈະຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ທິນຫຼາຍໃນການປັບປຸງພື້ນທີ່ໃຫ້ສັດຢູ່ສະອາດສະຖານທີ່ການລ້ຽງງົວ ຕ້ອງສະດວກໃນການຫາອາຫານເພາະອາຫານງົວມີທັງອາຫານຫຍາບ ແລະ ອາຫານຊຸ້ນ ສະນັ້ນຕ້ອງຢູ່ໃນປ່ອນທີ່ຫາ ໄດ້ງ່າຍ ແລະ ປຸກຫຍ້າໄດ້

2. ຮູບແບບຂອງການລ້ຽງງົວ

• ການລ້ຽງງົວແບ່ງອອກເປັນ3ປະເພດຄື:

- 1.) ການລ້ຽງເພື່ອຜະລິດລູກ ຫຼື ເອີ້ນວ່າຝາມພໍ່ພັນ-ແມ່ພັນໂດຍຈະລ້ຽງງົວແມ່ພັນເພື່ອ ຜະລິດລູກເມື່ອລູກງົວຢ່າງນົມ (7-8 ເດືອນ) ແລ້ວກໍ່ຈະສົ່ງຂາຍໃຫ້ຜູ້ລ້ຽງອື່ນໆ ເພື່ອນຳໄປຂຸນ ຫຼື ທອມຕໍ່ໄປການ ລ້ຽງໃນລັກສະນະນີ້ມັກມີແມ່ພັນຈຳນວນຫຼາຍໂຕ ແລະ ຕ້ອງໃຊ້ພື້ນທີ່ຫຼາຍພໍສົມຄວນ.
- 2.) ການລ້ຽງງົວທອມ ເປັນການລ້ຽງທີ່ໄດ້ຈາກການຊື້ລູກງົວທີ່ມີອາຍຸຍັງນ້ອຍຈາກແຫຼ່ງ

ຕ່າງໆເພື່ອນຳມາລ້ຽງດູໃຫ້ຈະເລີນເຕີບໂຕຢ່າງວ່ອງໄວດ້ວຍການຂັງຄອກດ່ຽວຫຼືປ່ອຍໃນແປງຫຍ້າເຊິ່ງອາດໃຊ້ຜື່ນທີ່ຫຼາຍຕາມຈຳນວນງົວທີ່ລ້ຽງ.

3.) ການລ້ຽງງົວມັນເປັນການລ້ຽງງົວທີ່ມີອາຍຸຫຼາຍ ຫຼື ງົວທີ່ມີຮ່າງກາຍຈ່ອຍຜອມທີ່ຊື່ໄດ້ຈາກແຫຼ່ງຕ່າງໆເພື່ອນຳມາລ້ຽງທອມໃຫ້ໄດ້ນ້ຳໜັກເພີ່ມຂຶ້ນກ່ອນສົ່ງອອກຂາຍການລ້ຽງໃນລັກສະນະນີ້ເປັນການລ້ຽງງົວທີ່ເກີດຈາກການຝື້ນຜູ່ໃຫ້ກັບມາອ້ວນຫຼືເປັນການເພີ່ມໄຂມັນເປັນຫຼັກເນື່ອງຈາກເປັນງົວທີ່ມີຮ່າງກາຍຈ່ອຍຜອມ ຫຼື ມີອາຍຸຫຼາຍແລ້ວ

3. ອາຍຸ ແລະ ການຄັດເລືອກງົວເຂົ້າທອມ

ໃນການທອມງົວເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນກຳໄລສູງແລະ ນຳໃຊ້ຕົ້ນທຶນເຂົ້າໃນການລ້ຽງໜ້ອຍເມື່ອລ້ຽງໄປສາມາດເພີ່ມນ້ຳໜັກໄດ້ຫຼາຍ, ເວລາຂ້າເຮັດໃຫ້ໄດ້ຊື່ນຫຼາຍ ແລະ ມີຄຸນນະພາບເປັນທີ່ນິຍົມບໍລິໂພກ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງຄວນຄັດເລືອກງົວທີ່ຈະມາທອມໃຫ້ເໝາະສົມທີ່ສຸດໃນການຄັດເລືອກຈຶ່ງຄວນອີງໃສ່ຫຼັກການດັ່ງນີ້:

- 1) ງົວທີ່ຈະໃຊ້ທອມຕ້ອງມີຂະໜາດນ້ອຍຫຼືອາຍຸຍັງນ້ອຍຈະສາມາດເພີ່ມນ້ຳໜັກແລະປະຢັດອາຫານໄດ້ດີກວ່າງົວໃຫຍ່, ງົວນ້ອຍຈະໃຫ້ອາຫານໜ້ອຍກວ່າໃນການເພີ່ມນ້ຳໜັກທີ່ເທົ່າກັນເພາະງົວນ້ອຍຈະເພີ່ມຊື່ນທີ່ເປັນໂປຣຕີນໄດ້ຫຼາຍສ່ວນງົວໃຫຍ່ຈະເພີ່ມຊື່ນສ່ວນທີ່ເປັນໄຂມັນຫຼາຍ ເຊິ່ງເປັນການເປືອງອາຫານຫຼາຍກວ່າງົວນ້ອຍ.
- 2) ງົວຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ຈ່ອຍຈະສາມາດເພີ່ມນ້ຳໜັກໄດ້ດີກວ່າງົວທີ່ອ້ວນແລ້ວ ເຊິ່ງການເພີ່ມນ້ຳໜັກຂອງງົວທີ່ອ້ວນສ່ວນໃຫຍ່ເປັນການເພີ່ມໄຂມັນຫຼາຍກວ່າ.
- 3) ງົວແຕ່ລະສາຍພັນມີຄວາມສາມາດໃນການຈະເລີນເຕີບໂຕທີ່ບໍ່ເທົ່າກັນງົວທີ່ມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄວຈະໃຊ້ອາຫານປະຢັດກວ່າງົວທີ່ມີການຈະເລີນເຕີບໂຕຊ້າເຊັ່ນ: ງົວທີ່ມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄວແມ່ນສາຍພັນເຣດເດັນ ແລະ ສາຍພັນໂຣນສະໄຕເປັນຕົ້ນ.
- 4) ງົວລູກປະສົມເກີດຂຶ້ນຈາກການປະສົມລະຫວ່າງສາຍພັນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ເຊິ່ງຈະມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄວແລະແຂງແຮງກວ່າງົວທີ່ເກີດຈາກການປະສົມພັນໃນສາຍພັນດຽວກັນ.
- 5) ເພດຂອງງົວກໍ່ມີຄວາມສຳຄັນທີ່ມີຜົນຕໍ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕໄວເຊັ່ນກັນ ເຊິ່ງງົວເພດຜູ້ຈະມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄວກວ່າເພດແມ່ແຕ່ວ່າງົວເພດແມ່ຜັດອ້ວນໄວກວ່າເພດຜູ້.
- 6) ງົວທີ່ນຳມາທອມຖ້າເປັນງົວອາຍຸ 1 ປີຄວນຄັດໂຕທີ່ມີສະພາບສົມບູນບໍ່ຄວນເປັນງົວຈ່ອຍຜອມເພາະມີໂອກາດທີ່ຈະເປັນງົວແຄະຫຼືເຕ້ຍລ້ຽງບໍ່ໃຫຍ່, ທອມບໍ່ຂຶ້ນເນື່ອງຈາກງົວທົ່ວໄປຈະມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຫຼາຍໃນຊ່ວງອາຍຸ1-2ປີ ຫຼັງຈາກນັ້ນອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຈະຄ່ອຍໆຫຼຸດລົງ, ສ່ວນງົວທີ່ມີອາຍຸ 2 ປີໂຄງຮ່າງໄດ້ຂະຫຍາຍໃຫຍ່ພໍສົມຄວນແລ້ວ.

4. ເພດງົວທີ່ໃຊ້ໃນການທອມ

ໂດຍທົ່ວໄປການເລືອກງົວທອມເພື່ອຜະລິດຊື່ນເມື່ອຄຳນຶງເຖິງຜົນກຳໄລສູງສຸດແລ້ວສ່ວນໃຫຍ່ນິຍົມການທອມງົວເພດຜູ້ທີ່ຕອນຫຼາຍກວ່າງົວເພດຜູ້ທີ່ບໍ່ຕອນສ່ວນງົວເພດແມ່ເນື່ອງຈາກເອົາໄວ້ຜະລິດລູກລວມທັງຕ້ອງພິຈາລະນາປັດໄຈອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງດັ່ງນີ້:

- 1) ເພດຜູ້ມີເປີເຊັນຊາກແລະຄຸນນະພາບຊາກຫຼາຍກວ່າງົວເພດແມ່ເມື່ອທອມສຳເລັດ
- 2) ງົວເພດຜູ້ມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຫຼາຍກວ່າງົວເພດແມ່ເມື່ອອາຍຸເທົ່າກັນ ແລະ ງົວເພດຜູ້

ທີ່ບໍ່ຕອນມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຕໍ່ວັນສູງກວ່າງົວເພດຜູ້ຕອນ5-10% ທັງຍັງມີປະສິດທິພາບການໃຊ້ອາຫານສູງກວ່າ 3-5%.

- 3) ງົວເພດຜູ້ມີໂຄງສ້າງໃຫຍ່ກວ່າງົວເພດແມ່ເມື່ອອາຍຸເກີນກວ່າປີເຄິ່ງ ແລະ ເພດຜູ້ຕອນຈະມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຕໍ່ວັນສູງກວ່າງົວເພດແມ່10-15%.
- 4) ງົວເພດຜູ້ລ້ຽງທອມເຮັດໃຫ້ໄດ້ກຳໄລງາມແກ່ຜູ້ລ້ຽງກວ່າງົວເພດແມ່, ແຕ່ລາຄາທີ່ຊື້ມາທອມງົວເພດແມ່ຈະຖືກກວ່າງົວເພດຜູ້ແຕ່ເມື່ອທອມສຳເລັດແລ້ວມັກຈະໄດ້ລາຄາຕໍ່າກວ່າງົວເພດຜູ້.
- 5) ງົວເພດແມ່ເລີ່ມສະສົມໄຂມັນ ແລະ ໂຕເຕັມທີ່ກ່ອນງົວເພດຜູ້ປະມານ 1 ເດືອນ
- 6) ເຮັດໃຫ້ສິ່ງຕະຫຼາດໄວກວ່າແຕ່ຊາກຈະມີຂະໜາດນ້ອຍບໍ່ເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດ.
- 7) ງົວເພດແມ່ມີບັນຫາເລື່ອງການເປັນສັດ ແລະ ການຕັ້ງທ້ອງໃນຂະນະທອມເຊິ່ງສາມາດແກ້ໄຂດ້ວຍການຕອນແຕ່ການຕອນງົວເພດແມ່ເຮັດຍາກແລະຕ້ອງອາໃສຄວາມຊຳນານເພາະຕ້ອງໃຊ້ວິທີຜ່າຕັດ.
- 8) ເຖິງວ່າງົວເພດຜູ້ທີ່ບໍ່ຕອນຈະມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ປະສິດທິພາບການໃຊ້ອາຫານສູງທີ່ສຸດແຕ່ການລ້ຽງງົວຊຸນເມື່ອຂັງລວມກັນຫຼາຍໂຕຈະມີບັນຫາເລື່ອງຄວາມຄືກຄະນອງຊືນກັນ.
- 9) ຕະຫຼາດຊື້ນເກຣດໜຶ່ງ ຫຼື ຕະຫຼາດຊື້ນຂັ້ນສູງຕ້ອງການຊື້ນທີ່ມີໄຂມັນແຊກດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງບໍ່ສາມາດໃຊ້ງົວເພດຜູ້ທີ່ບໍ່ຕອນໄດ້.
- 10) ຕະຫຼາດຜື່ນບ້ານທົ່ວໄປນິຍົມຊື້ນທີ່ມີໄຂມັນສີເຫຼືອງເຂັ້ມຫຸ້ມຊາກໜາງຈຶ່ງຕ້ອງການງົວເພດຜູ້ຕອນຫຼືງົວເພດແມ່ທີ່ມີອາຍຸຫຼາຍຫຼືງົວມັນເຊິ່ງໃຫ້ລາຄາສູງກວ່າງົວເພດຜູ້ທີ່ບໍ່ຕອນ, ສ່ວນຕະຫຼາດຊື້ນທີ່ໃຊ້ສຳລັບເຮັດລູກຊື້ນຕ້ອງການຊື້ນທີ່ບໍ່ມີໄຂມັນ ແລະ ສີເຂັ້ມຈຶ່ງນິຍົມໃຊ້ງົວເພດຜູ້ທີ່ບໍ່ຕອນ.

5. ລັກສະນະໂຮງເຮືອນ

1) ສະຖານທີ່ຕັ້ງ

ຄວນຢູ່ໃກ້ກັບເສັ້ນທາງເຜື່ອຄວາມສະດວກສະບາຍໃນການຂົນສົ່ງຕ່າງໆ,ເປັນບ່ອນໂນນທີ່ນ້ຳບໍ່ຖ້ວມຂັງ, ເປັນບ່ອນທີ່ບໍ່ເຄີຍມີພະຍາດລະບາດມາກ່ອນ, ມີນ້ຳສະອາດ, ມີຕະຫຼອດປີ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນດ້ານຕ່າງໆ.

2) ສະພາບໂຮງເຮືອນ

ໂຮງເຮືອນຕ້ອງສາມາດກັນແດດ, ຝົນ, ລົມໄດ້ດີ, ອາກາດຖ່າຍເທໄດ້ສະດວກ ແລະ ສັດຢູ່ໄດ້ແບບສະບາຍ.

3) ວັດຖຸທີ່ໃຊ້ເຮັດ

ຄວນເປັນວັດສະດຸທີ່ຫາໄດ້ງ່າຍ, ມີຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ, ລາຄາບໍ່ແພງ, ແຂງແຮງ, ຫົນທານ ແລະ ຖາວອນ.

4) ສະພາບພາຍໃນຄອກ

ສະດວກເໝາະກັບການປະຕິບັດງານເຊັ່ນ: ການໃຫ້ນ້ຳ, ອາຫານ, ການຈັດການກັບສິ່ງເສດເຫຼືອ, ການຈັບສັດການຂົນຍ້າຍສັດ ແລະ ອື່ນໆ

6. ວິທີການທອມງົວ

1. ໃຫ້ງົວຢູ່ໃນຄອກຕະຫຼອດເວລາ ຫຼື ຖ້າລ້ຽງພຽງ 2-3 ໂຕອາດຈະຈູງໄປລ່າມຢູ່ກ້ອງຜຸ່ມໄມ້ ໃກ້ຄອກກໍໄດ້ ບໍ່ນິຍົມປ່ອຍໃຫ້ມັນໄປກິນເອງເພາະຈະເຮັດໃຫ້ເສຍພະລັງງານ ແລະ ຫຍ້າເຊື້ອມໂຊມໄດ້ງ່າຍ.
2. ໃຫ້ງົວກິນອາຫານຊຸ່ນວັນລະ 1-3 ຄັ້ງ ໃນເວລາໃດກໍໄດ້ແຕ່ຕ້ອງໃຫ້ຄືກັນທຸກວັນສະໝໍ່າສະເໝີ.

3. ໃຫ້ງົວກິນອາຫານຫຍາບເຊັ່ນ: ຫຍ້າ, ຕົ້ນສາລີ, ຍອດອ້ອຍ, ຢ່າງເຕັມທີ່.
4. ມີນ້ຳສະອາດໃຫ້ກິນຕະຫຼອດເວລາ
5. ອະນາໄມຜົນຄອກໃຫ້ແຫ້ງສະເໝີ
6. ຖ້າອາກາດຮ້ອນຫຼາຍຄວນອາບນ້ຳໃຫ້ງົວອີກ

7. ພະຍາດ ແລະ ການປ້ອງກັນພະຍາດງົວ

1) ພະຍາດປາກເປື້ອຍລົງເລັບ

➢ ສາເຫດ

ພະຍາດນີ້ເກີດຈາກເຊື້ອໄວຣັດ ມັກຈະລະບາດໃນຊ່ວງຕົ້ນລະດູຝົນເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ການລະບາດກໍມັກເກີດມາຈາກການສຳຜັດກັນລະຫວ່າງສັດທີ່ເປັນພະຍາດ ແລະ ສັດທີ່ບໍ່ເປັນພະຍາດ ຫຼື ອາດຕິດຕໍ່ໂດຍການກິນອາຫານ ແລະ ນ້ຳທີ່ມີເຊື້ອພະຍາດນີ້ປະປົນຢູ່ ນອກຈາກນີ້ອາດຕິດຕໍ່ກັນໂດຍທາງອື່ນເຊັ່ນ: ນ້ຳລາຍ, ອາຈີມ, ກິນນົມຈາກແມ່ສູ່ລູກ ແລະ ອື່ນໆ, ຫຼັງຈາກສັດຖືເຊື້ອເຂົ້າຮ່າງກາຍປະມານ 2-7 ວັນກໍຈະສະແດງອາການອອກມາໃຫ້ເຫັນໂດຍສັດຈະມີໄຂ້, ເຫງົາ, ເປື້ອອາຫານ, ບໍ່ຄ່ຽວເອື້ອງ, ນ້ຳລາຍໄຫຼ, ມີຕຸ່ມເກີດຂຶ້ນບໍລິເວນປາກເຊັ່ນ: ລິ້ນ, ຮິມປາກ, ເຫືອກ ແລະ ບໍລິເວນແອບແອ້ຂາ, ບໍລິເວນເຕົ້ານົມ ແລະ ກົບຕີນ ຕຸ່ມເຫຼົ່ານີ້ຈະແຕກພາຍໃນ 2-5 ວັນຈະເກີດເປັນບາດເຮັດໃຫ້ສັດເຈັບປວດບໍລິເວນບາດແຜ ແຕ່ຖ້າບໍ່ມີພະຍາດອື່ນແຊກຊ້ອນປະມານ 2-3 ອາທິດບາດແຜດັ່ງກ່າວຈະຫາຍດີ, ແຕ່ຖ້າບໍ່ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວ ແລະ ມີພະຍາດອື່ນແຊກຊ້ອນກໍອາດຈະເຮັດໃຫ້ສັດຕາຍໄດ້.

➤ **ວິທີການປິ່ນປົວ**

ຜະຍາດປາກເປື້ອນລົງເລັບນີ້ແມ່ນເກີດຈາກເຊື້ອໄວຣັດ ສະນັ້ນຈະບໍ່ມີຢາປິ່ນປົວໂດຍກົງ ແຕ່ຈະຮັກສາໄປຕາມອາການໂດຍການໃຊ້ຮາກໄມ້ຫຼື ໝາກໄມ້ທີ່ມີລິດຜາດ ຫຼື ສົ້ມມາລ້າງບາດແຜ ແຕ່ຖ້າສັດມີອາການຮຸນແຮງແມ່ນຄວນປຶກສາກັບສັດຕະວະແພດ.

➤ **ວິທີປ້ອງກັນ**

ສັກວັກຊີນທຸກໆ 6 ເດືອນ, ຖ້າກໍລະນີມີສັດຕິດເຊື້ອຜະຍາດໃຫ້ແຍກສັດເຈັບອອກຈາກຝູງ ຫຼື ກໍລະນີມີສັດເຈັບແລ້ວຕາຍຄວນທຳລາຍຢ່າງຖືກວິທີ

2) ຜະຍາດລຳປີສກິນ

➤ **ສາເຫດ**

ເປັນຜະຍາດທີ່ເກີດຈາກເຊື້ອໄວຣັດ ເຊິ່ງມີແມງວັນດູດເລືອດ, ເຫັບ, ຍຸງ ເປັນພາຫະນະແຜ່ກະຈາຍເຊື້ອ ນອກຈາກນີ້ຍັງຕິດຕໍ່ໄດ້ໂດຍຜ່ານການສຳຜັດກັບສັດທີ່ມີເຊື້ອຜະຍາດໂດຍກົງ ຜະຍາດນີ້ຈະສະແດງອາການຄື: ສັດຈະມີໄຂ້ຂຶ້ນສູງ, ຊິມເສົ້າ, ເປື້ອອາຫານ, ມີຕຸ່ມເກີດຂຶ້ນຕາມຜິວໜັງທົ່ວຮ່າງກາຍສ່ວນຫຼາຍມັກເກີດຂຶ້ນບໍລິເວນຄໍ, ເຕົ້ານົມ, ລະຫວ່າງຂາ ຫຼັງຈາກນັ້ນຕຸ່ມດັ່ງກ່າວກໍຈະແຕກ, ຕົກເກັດ ຫຼື ມີແມງວັນມາໄຂ່ໃສ່ເຮັດໃຫ້ເກີດເປັນໝອງຖ້າບໍ່ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວອາດເຮັດໃຫ້ສັດຕາຍໄດ້.

➤ **ວິທີປິ່ນປົວ**

ຜະຍາດນີ້ເກີດຈາກເຊື້ອໄວຣັດຈະບໍ່ມີຢາຮັກສາໄດ້ ແຕ່ຮັກສາຕາມອາການແຕ່ຖ້າກໍລະນີສັດເປັນຜະຍາດຂັ້ນຮຸນແຮງຄວນປຶກສາກັບສັດຕະວະແພດ

➤ **ວິທີປ້ອງກັນ**

- ກຳຈັດພວກພາຫະນະນຳເຊື້ອເຊັ່ນ: ຍຸງ, ແມງວັນດູດເລືອດ, ເຫັບ ຫຼື ອື່ນໆ ໂດຍໃຊ້ຢາສັກໃຫ້ສັດຫຼືໃຊ້ຢາສິດພິ່ນບໍລິເວນຄອກສັດ
- ໝັ່ນທຳຄວາມສະອາດຄອກສັດຢູ່ສະເໝີ
- ສັກວັກຊີນປ້ອງກັນຜະຍາດຕາມລະດູການ

3) ພະຍາດທ້ອງເບັງ

➤ ສາເຫດ

ເກີດຈາກການກິນຫຍ້າອ່ອນ, ພືດຕະກູນຖົ່ວ, ອາຫານຊຸ້ນ ຫຼື ອາຫານທີ່ມີທາດຊື້ນຫຼາຍເກີນໄປ.

➤ ອາການ

ທ້ອງເບັງ, ບໍ່ກິນອາຫານ, ກະວົນກະວາຍ, ນ້ຳລາຍໄຫຼ, ບໍ່ຄ່ຽວເອື້ອງ, ລູກ-ນອນຢູ່ຕະຫຼອດ, ຫາຍໃຈ ຍາກ ຖ້າຫາກອາການຮຸນແຮງງົວຈະນອນ ແລະ ລູກບໍ່ໄດ້ ງົວຈະມີອາການທ້ອງໃຫຍ່ເບັງຫາຍໃຈບໍ່ອອກ ແລະ ຕາຍໃນທີ່ສຸດ

➤ ວິທີປິ່ນປົວ

ຖ້າຫາກອາການຍັງບໍ່ຮຸນແຮງຄວນຈູງຫຼືໄລ່ເຮັດໃຫ້ສັດຢ່າງ ບໍ່ໃຫ້ງົວນອນ ຫຼື ເອົານ້ຳມັນຜິດ ຫຼື ນ້ຳ ທຳມະດາໃຫ້ສັດກິນ ປະມານ 1-2 ລິດ ແຕ່ຖ້າຫາກມີອາການຮຸນແຮງແມ່ນໃຫ້ໃຊ້ເຂັມເຈາະເຜື້ອເອົາແກສອອກ ແຕ່ຕ້ອງເປັນຜູ້ຊ່ຽວຫຼືສັດຕະວະແພດ.

➤ ວິທີປ້ອງກັນ

ຫຼີກລ້ຽງບໍ່ໃຫ້ສັດກິນຫຍ້າອ່ອນໂດຍສະເພາະແມ່ນຫຍ້າທີ່ປິ່ງໃໝ່ໃນຊ່ວງລະດູຝົນ, ບໍ່ໃຫ້ສັດກິນພືດ ຕະກູນຖົ່ວ, ອາຫານຊຸ້ນ ຫຼື ອາຫານທີ່ມີທາດຊື້ນ ຖົ່ວຫຼາຍເກີນໄປ.

ສະໜັບສະໜູນໂດຍ:

ພິມທີ່: ໂຮງພິມດິບຸກ

ພິມຄັ້ງທີ: 1

ພິມເພື່ອ: ນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຝຶກອົບຮົມ